

(9) ✓

únor 97'

Sklíba

Netopýr ušatý čili srostlouch obecný

pravidelník pro pobavení i poučení

Vydávají studenti Biologické fakulty Jihočeské univerzity

OBSAH:

ŠKOLA

Prodavač Šklíb	str. 1
The British Council	str. 2
Fytocenologové všech zemí SPOJTE SE	str. 3
Škola - názory, odpovědi	str. 4
... o hodnocení přednášek	str. 7
Jdeme k zápisu	str. 9
Než začnete zvracet	str. 10
Ahoj, Šklíbáci!	str. 11
Interwiev s Alenou Kamišovou	str. 13
Perspektivy trvale udržitelného rozvoje	str. 14
Tip pro Vás & krátké zprávy z SK AS	str. 15
Mí draží závislí,... (počítače)	str. 16

VĚDA

První dáma masových extincí	str. 18
O mých divných muškách a jiných potvorách	str. 19
Kometa století?	str. 21
Sikhotcaliniidae - nová čeleď brouků ...	str. 22
Střepy	str. 23

CESTY

S botaniky do teplých krajů (2. část)	str. 27
Zvěř v Bronxu	str. 30
Milí studenti,... (o výzkumu v Antarktidě)	str. 33

VLASTNÍ TVORBA

Příběh svaté Genciany	str. 35
Confidential	str. 39
Blázen a sochy, a další básně	str. 40
Hádanky, číselky	str. 41
Heski českí	str. 42
Vánoce, vánoce ...	str. 43
Budoucnost patří žralokům	str. 44
Darwin poněkud jinak	str. 45
Filmový klub	str. 47
Po stopách sekt (o Mormonech)	str. 49
„móda“	str. 52

KULTURA

Prodavač Šklíb

Tento článkuček jsem nazval podle funkce, z níž mne asi zná většina čtenářů. Ano, já jsem ta podivná kreatura, jež vždycky po vydání nového čísla Šklíby sedí ve vestibulu a když někdo běží kolem, křičí na něj jediné slovo: „Šklíba!“ A když náhodou kolemběžícímu nezačala před deseti minutami přednáška, nebo nepotřebuje vyřídit desítky věcí, u nichž již včera bylo pozdě, je i docela reálná šance, že se u mne zastaví a o časopis projeví zájem. Když mu ale sdělím, že jeden výtisk přijde na 15 Kč, často se zhrzojí a odkvačí rychle pryč. Někoho ale ani cena neodradí a Šklíbu si koupí.

Chtěl bych ale na tomto místě popsat i jiné, pro drtivou většinu studentů již neviditelné činnosti, kterých je třeba, aby se Šklíba dostala ke čtenáři. O tom, že existuje Šklíba, jsem se dozvěděl teprve před čtyřmi měsíci. Před třemi měsíci jsem se začal na její přípravě i trochu aktivněji podílet. Nejsem tedy v tomto oboru rozhodně nejzkušenější, ale přesto si myslím, že mohu i něco málo ke Šklíbě říct.

Život redaktora Šklíby je rozložen do pětítýdenních cyklů. Občas jejich průběh naruší nějaké to zkouškové období, ale jinak se prakticky se železnou pravidelností opakují.

Tři týdny má redaktor „prázdniny“. No, nejsou to prázdniny v pravém slova smyslu, protože redaktor je také student jako vy, a tudíž se musí věnovat i svým studijním (a mnohdy i jiným, jak může sloužit třeba příklad našeho šéfredaktora) povinnostem, pro které samozřejmě žádné tří týdnů prázdniny neplatí.

Během těchto tří týdnů se scházejí do Šklíby příspěvky. Ve většině případů jim naštěstí není nutno nijak dopomáhat, scházejí se samy z vlastní iniciativy, vlastně z iniciativy příspěvatele.

Na konci třetího týdne je uzávěrka. K tomuto datu by měly být všechny příspěvky redakci doručeny, v praxi tomu ale nikdy tak není. Tu někdo řekne, že teď nemá čas a dodá to zítra, tu to zase někdo potřebuje ještě přepracovat a jsou dokonce i tací, kteří přijdou za šéfredaktorem dva dny před vydáním Šklíby a chtějí to ještě v tomto čísle uveřejnit.

Existence uzávěrky má ryze prozaické důvody. Redakce nezbytně potřebuje určitý čas k tomu, aby k příspěvkům sehnala vhodné obrázky. Některé příspěvky sice již doručují příspěvatele včetně obrázků (za tuto iniciativu zasluhují pochvalu), ale není jich rozhodně většina a jednolitý mnohastránkový text nepůsobí rozhodně nejlépe.

Čtvrtý týden tedy redakce shání obrázky, přepisuje do počítače texty psané ručně (hrozná práce, stránka trvá skoro hodinu), přeformátovává texty psané jiným písmem, na jinou velikost stránky, s jiným odsazováním odstavců a zjišťuje, kolik se toho vlastně sešlo. Pokaždé je totiž textů mnohem více (nejméně o čtvrtinu), než odpovídá rozsahu časopisu. Některé příspěvky musí být tedy vyselektovány. Ale jak už je to se selekcí na této fakultě vždy, spravedlivě selektovat je velice těžké a nakonec to dopadne tak, že je třeba zase sáhnout k zvětšení rozsahu časopisu. Šklíba začínala s 36 stranami (+ 4 obálka) a její dnešní rozsah je téměř o polovinu větší - 52 (+ 4) stran. Má to několik pro redakci nepříliš příznivých důsledků - jednak se zvyšují náklady na jeden výtisk (ale zvyšování ceny je velice obtížné je pevně scvaknout dohromady).

V pátek čtvrtého týdne se koná první čtení příspěvků a nastupují jazykové a stylistické korektury. Někteří příspěvatele nemají příliš rozvinuté znalosti českého pravopisu, a tak se stává, že se v textu opakovaně objevují slova jako „přez“, chyby v příčestí, o čárkách mezi větami ani nemluvě.

V sobotu nastupuje finální tah. Začíná to okolo poledního, kdy se všechny příspěvky dají dohromady do jediného souboru, koná se druhé čtení, předběžný tisk a poslední úpravy. Pak se celá Šklíba vytiskne. Pokud se tiskárna nezahltí daty nebo neučepe několika papíry naráz, je tato procedura kolem půlnoci hotova. V praxi však takto ideální podmínky snad ještě nenastaly, a tak v reálu je Šklíba vytištěna obvykle ráno a mnohdy až dopoledne. Někdy můžeme poděkovat opravdu náhodě, že se tak vůbec stalo.

Pak následuje kopírování. Náklad 150 výtisků při 52 stránkách je 4200 průjezdů (bez chyb). Kopírka (potažmo kopírky) hrozí zavařením a následným zaseknutím. Nastane-li toto, je třeba nejméně hodinu počkat, než si odpočine. Ale čas kvapí. Následuje složení Šklíb podle jednotlivých listů a jejich finální úprava, scvaknutí stránek dohromady šklíbovní sešíváčkou. Tak a je Šklíba hotová. Bývá tomu tak v neděli odpoledne, večer, ale někdy až v pondělí ráno ...

Pátý týden. Výtvary redakce je třeba prodat, aby se zaplatily kopírovací karty, které byly k výrobě časopisu použity. Sedím ve vestibulu a volám: „Šklíba!“ Ale to už znáte ...

Výroba Šklíby tedy rozhodně není jednoduchá záležitost, na druhou stranu to rozhodně není činnost nudná a člověk při tom užije i hodně legrace. (Rozhodně to není práce nějak finančně výhodná, Šklíba je totiž prakticky v neustálém mínusu.) Závisí to i na tom, kolik lidí se na tom podílí. Bohužel v poslední době sice značně roste zájem přispěvatelů, ale na druhou stranu klesá zájem o samotné děláni Šklíby. Na přípravě tohoto devátého čísla se aktivně podílelo pouze pět lidí. To už je naprosté minimum, při němž ještě Šklíba může vzniknout. Navíc šéfredaktor Zdeněk Klouda dělá spoustu jiných věcí, ale přesto na Šklíbě toho udělá téměř tolik, co všichni ostatní dohromady. Stojí ho to strašně moc sil a těch nemá nekonečně mnoho.

Abý Šklíba nezankla, potřebuje nejen přispěvatele, ale i lidi ochotné se alespoň částečně věnovat i její přípravě. Pokud si myslíte, že Šklíba by měla existovat i nadále a jste ochotni v její propěch obětovat trochu svého volného času, redakce vás ráda uvítá ...

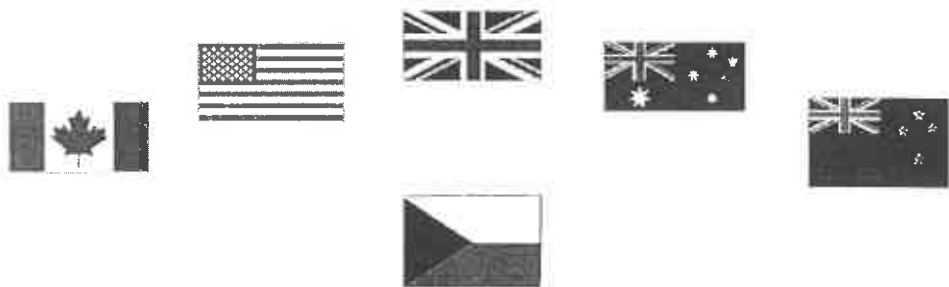
Lukáš Šmahel

The British Council

&

University of Cambridge examinations in English as a Foreign Language

„The British council“, neboli Britská rada je hlavní britskou agenturou pro kulturní vztahy. Mimo jiné se zabývá výukou a přibližováním angličtiny v zemích ne-anglicky mluvících a také pořádáním mezinárodně uznávaných Cambridge-ských zkoušek, z nichž nejznámější a nejrozšířenější je „First Certificate in English“. Jedna z poboček Britské rady v České republice se nachází i zde v Českých Budějovicích a najdete ji hned na začátku Krajinské ulice směrem od hlavního náměstí. Volně k nahlédnutí jsou zde různé britské deníky, slovníky a učebnice angličtiny, za poplatek 350 Kč na rok si můžete půjčovat z knihovny nejen nejruznější učebnice a studijní pomůcky, ale i anglickou beletrii, kazety a videokazety. Zdejší pobočka organizuje i ony mezinárodní zkoušky (červnový termín) a je právě nejvyšší čas uvažovat o registraci kandidátů zkoušek (1. - 15. března). Bližší informace vám ochotně podají pracovníci pobočky (mluví tam i česky).

Fytcenologové všech zemí

SPOJTE SE

a vyměňujte si data ...

TURBO(VEG) je tu k vašim službám

Ne, to není reklama. Je to spíš poslání zajímavého kurzu, který se uskutečnil v minulých dnech (3.- 8. února, ve dvou třídních turnusech) v prostorách budov brněnské přírodovědecké fakulty; Kurzu práce s fytcenologickým databázovým systémem **TURBO(VEG)** pro Českou a Slovenskou republiku pořádaného katedrou systematické botaniky a geobotaniky Př MU v Brně & Unit of Vegetation Science, Lancaster University ve Velké Británii v rámci projektu Darwin Initiative.

Fytcenologové České a Slovenské republiky spojte se a vyměňujte si data, neboli: všichni zájemci o obor fytcenologie, ochotní podílet se na tvorbě **národní fytcenologické databáze a výměně fytcenologických dat pro účely projektů vegetačních přehledů České a Slovenské republiky**, slyšte o **TURBO(VEG)**u. Takový byl smysl kurzu.

Tedy ve zkratce, jak byl naplňován: během tří dnů jsme měli možnost seznámit se s databázovým systémem **TURBO(VEG) (Hennekens 1995) software package for input, processing and presentation of phytosociological data**, který byl vyvinut v rámci mezinárodního projektu European Vegetation Survey, jako standardní databázový systém s neocenitelnou výhodou: možnost práce s prakticky neomezeně velkými soubory fytcenologických dat a propojení s celou řadou standardně používaných programů. Jedná se o software, který je v současné době rozšířen na řadě botanických pracovišť po celé Evropě včetně České republiky. U nás se jeho „duchovním otcem“ stal Dr. Milan Chytrý, organizátor kurzu, vyškolený na Univerzitě v Lancasteru, odkud do Brna přijeli Dr. John Rodwell a Julian Dring.

TURBO(VEG) je systém zahrnující více samostatných programů. Pro většinu z nás coby uživatele jsou nejvýznamnější **TURBOSHELL** (zahrnuje všechny ostatní programy a umožňuje jejich aktivaci), vlastní **TURBOVEG** (základní databáze pro zadávání fytcenologických snímků), **TWINSPAN** (program pro divizivní klasifikaci) a **MEGATAB** (editor fytcenologických tabulek importovaných z programu **TURBOVEG** nebo **TWINSPAN**). (Pro bližší informace odkazují na článek M. Chytrého ve Zprávách Čes. Bot. Společ., Praha, 31: 193 - 200.)

Dalším bodem v programu kurzu byla standardizace dat pro vegetační přehled České a Slovenské republiky v databázi **TURBOVEGU**. Kurz byl zakončen prezentací mapového softwaru **DMAP**.

TURBO(VEG) jsme z Brna přivezli. Autor programu Stephan Hennekens ho totiž poskytl zdarma botanické veřejnosti s cílem, aby sloužil pro společnou práci a výměnu dat mezi jednotlivými pracovníky na projektu European Vegetation Survey, resp. na projektech národních přehledů vegetace. **TURBO(VEG)** tedy může získat prakticky každý zájemce z řad botanické veřejnosti, který je ochoten na těchto projektech spolupracovat a svoje data zadaná do databáze poskytovat zpracovatelům jednotlivých syntaxonů, případně některé typy vegetace sám zpracovávat.

Máte-li zájem a skutečně chcete s databází pracovat, přihlaste se u Milana Štecha, který je lokálním správcem a přidělí vám čísla, pod kterými budete v databázi registrováni. Chcete-li vědět cokoli více a myslíte-li si, že by program mohl být pro vaše data vhodný a užitečný, dejte Milanovi taky vědět a bude-li vás víc, uskuteční se stručné seznámení „How to use“ **TURBO(VEG)**. Časem bude **TURBO(VEG)** nainstalován na některém z počítačů, k dispozici bude User's guide a v případě potřeby i předaná dobře míněná rada.

Martina Petrů

Milá Kočko Šklíbo,

ve Tvé osmé předvánoční inkarnaci je sice po mém soudu dost zbytečně popsaného papíru (divím se, že Plant Liberation neře, ale také něco věcných poznámek k současným diskusím. Nicméně konec jedné z nich („reakce...“ na str. 9 nahoře) mě zvedl ze židle. Pro připomenutí cituji: „...ke vstupu do akademické obce je de facto nutná pouze maturita a zvládnutí gymnaziálního učiva (obvykle) dvou předmětů. Tudiž lidé sdružení do akademické obce mají společnou hlavně maturitu...“ (konec citátu). Být ve skupině sdružené podle těchto kritérií opravdu nezavdává důvod k tomu cítit se povzneseně! Ale to si autor „reakce...“ opravdu myslí, že každá kráva, která s odřenými rohy složila maturitní zkoušku a pak za 15.000,- Kč netto měsíčně zasedla za šaltr v bance, aby se od té chvíle vztahovala na své předchozí gymnaziální profesory s platem polovičním - má něco společného s akademickou obcí??? Můžete mě osočovat z elitářství, ale po čtyřiceti letech předchozího režimu tvrdím a budu tvrdit, že každá elita, která se něčím kladným odlišuje od ostatní společnosti, má nárok a důvod na odlišení - jde jen o ta měřítka kladných hodnot (komu jde jen o peníze, bude mít měřítka od mých odlišná). Samozřejmě ani složení jakéhokoliv akademického imatrikulačního slibu není ničím více než „propustkou“ do akademické obce. O opravdovou příslušnost k ní se každý jedinec musí zasloužit. Jak? Inu velmi jednoduše - tím, že pro její cíle něco udělá. Že to pro někoho vůbec nemusí být jednoduché? To už je ta různorodost (geneticky „variabilita“) lidská. Každý spolek má členy „popřední“ a členy „papírové“ = „mrtvé duše“... (a zas mi můžete vyčítat prosazování elit).

Z. Brandl

Dvě otázky ohledně bakalářské angličtiny: odpověď

Milá kolegyně Lucie, nevím, kdo ještě se k Vaším otázkám vysloví, ale mně to jaksi přísluší služebně, ať chci nebo nechci. Nechtěl bych se napřed dopustit obvyklého stesku páně děkanova na neschopnost čist, ale většina odpovědí je už kdesi (a přístupně) napsána. Tedy: Studijní a zkušební řád, čl. 8, odst.3...*„Celková klasifikace státní zkoušky se vypočítá jako zaokrouhlený průměr známek ze všech jednotlivých zkušebních předmětů státní zkoušky bez započtení známky za obhajobu diplomové práce. Průměr přesně 1,50 a 2,50 se zaokrouhluje vždy nahoru.“*... (ale tohle poslední se nemůže přihodit u zkoušky bakalářské = ze tří předmětů).

A můžeme ve čtení pokračovat hned odst. 4 téhož čl.8: *„Absolventem bak. nebo mag. oboru nebo specializace se stává student, který: (a) získal předepsaný počet kreditních bodů, (b) úspěšně absolvoval kurzy výstupního minima daného studijního programu..., (c) prokázal předepsané znalosti z angličtiny, (d) obhájil v daném oboru nebo specializaci bak. nebo mag. dipl. práci, (e) vykonal bak. nebo mag. státní zkoušku.“*

Tedy: nepleťte několik věcí dohromady. Jedna věc je absolvování bakalářského stupně studia. Průměrná známka, která je na osvědčení o bakalářské zkoušce, se počítá, jak naznačeno v odst. 3, a s angličtinou nemá nic společného. Ta je jen podmínkou absolvování, tak jako třeba výstupní minimum nebo suma kreditních bodů. Protože jsme škola biologická, je státní zkouška z oborů biologických a **žádné osvědčení o angličtině nemůžeme vydávat**, tím spíše nemůžeme mít angličtinu mezi předměty státní zkoušky. Nicméně o svém i bakalářském absolventu soudíme, že by něco měl umět, tedy i pracovat se světovou odbornou literaturou, a proto požadujeme před absolvováním určitou úroveň té angličtiny. Jiná věc je podoba zkoušky z angličtiny - tam už jsou připraveny změny (tři

zkoušející, z toho jeden angličtiny schopný biolog z učitelů fakulty, ale s dodržení všech pravidel zkoušek o počtu opravných termínů apod. a syndrom Babického bude postrachem bakalářů - u magistrů tomu budeme říkat syndrom - hádejte koho?). Zatím jako přípravu k této zkoušce fakulta nabízí kurzy angličtiny. Mohlo by to také být tak (a já pevně věřím, že jednou bude, a hodlám na tom pracovat, ale až potom, co ze středních škol budou přicházet maturanti s lepší znalostí cizích jazyků), že fakulta nabídne jeden nebo dva semestry kursů odborné konverzační angličtiny a předepíše povinnost tu zkoušku z angličtiny v současném nebo i přísnějším rozsahu složit do konce určitého (třeba pátého) semestru - nauč se, studente, kde chceš (nejsme přece jazyková škola, abychom investovali do jazykové výuky tolik času i prostředků. Ostatně vzpomínám si, že mě se také nikdo neptal, kde se naučím řídit loď, abych mohl složit plavební zkoušky a získat kapitánský patent, když jsem měl dělat disertaci o přehradním planktonu.)

Takže až potom je vše zcela jasné. Teď jde o to, kdo a jaký podíl našich bakalářů by měl mít nárok **beze všeho automaticky pokračovat** v magisterském studiu. Tady už se názory různí (jeden extrém můžete označit jako Šusupov hodnotu = 100 %, druhý třeba jako Brandlova = cca 50 %), ale psáno je zase (čl.6, odst. 16 Stud. a zkuš. řádu) mimo jiné: *„... (c) průměrný prospěch z obhajoby bakalářské práce, z bakalářské závěrečné zkoušky a ze zkoušky z anglického jazyka ne horší než stanoveno vyhláškou děkana, ...“* a vyhláška děkana v současné době stanoví průměr 2,0. Tedy **pro tento účel** se průměr počítá znovu, jinak, a to ze známky z obhajoby, výsledné známky státní zkoušky a známky z angličtiny. Uvažuje se (návrhy na Kolegiu děkana) o změně tak, aby každý předmět státní zkoušky do tohoto průměru vstupoval samostatně (tj. celkem pět známek), ale výše citovaný text pokračuje *„... Změny těchto podmínek musí být oznámeny studentům nejpozději do začátku zkouškového období prvního semestru jejich bakalářského studia.“*

Doufám, že jsem odpověděl všechno.

Brandl

Co mě štve

Tento příspěvek bude krátký.

Naše fakulta není tak úplně špatná, ale ani není tak skvělá, jak se říká. Jak to, že se opovažují toto tvrdit? To je prosté.

Porovnáme to s fakultou pedagogickou. Náhodou vím, o čem mluvím, protože mimo naši BF studuji také tam.

Tak tedy. Co že se mi nelíbí? Většina studentů na pedáku již před vánoci věděla, kdy kterou zkoušku budou dělat, tedy kdy, půjde-li to dobře, budou mít po zkouškách.

Na naší „skvělé a božské rodinné fakultičce“ se však většina zkouškových termínů objevila na veřejném místě až v prvním týdnu zkouškového období (a u některých kurzů ani to ne), ačkoli, citují-li studijní řád BF: „přednášející jsou povinni vyhlásit nejpozději dva týdny před ukončením přednášek daného semestru dostatečný a počtu posluchačů úměrný počet zkouškových termínů, vhodně rozložených v čase. Vypisují se nejméně dva řádné ...“.

Rekněte mi. Může se člověk bez řádného plánu vůbec svědomitě na zkoušky připravovat? Dle mne to není možné. A to ani neberu v potaz psychickou stránku. O co lépe se musí cítit student, který má včas vše rozvrženo oproti studentovi, který ani neví, kdy na co půjde. A má-li student v pořádku psychiku, je zákonitě schopen lepších výsledků u zkoušky.

Možná, že se Vám toto vše nezdá příliš důležité. Dobrá. Možná se vám zdá, že i když je to důležité, tak s tím stejně nic nezmůžeme. Ale za pokus to stojí, ne? Třeba jednou ...

Romír

Vážení,

chtěl bych jednak poděkovat kolegovi Lepšovi (nejsem založením ani činností zelený člověk, tak mi ty přezdívky nějak nejdu), prostě proto, že mne podpořil, když se mnou souhlasí.

Za druhé bych chtěl zareagovat na kolegu Tichého. Ano, pan kolega má pravdu, že odměňování ve školství je ostudné, a že administrativní práce je nadměrná. Ten problém je z velké části systémový, ale možná ze stejné velké části problémem české úřednické povahy. Vrátil jsem se nedávno ze Švédska, země, která má nejvíce publikací na jednoho vědce. Přitom za tu dobu, co jsem tam byl, byla polovina mých kolegů půl roku na mateřské (druhý půlrok vzal manžel) a po zbytek doby pracovaly na 80%, na ostatních odděleních byla situace obdobná. Přesto jsme zvládli odučit tři základní kursy. Vše v klidu, ačkoliv jsme zároveň museli odadministrovat granty a vyhodit neschopnou sekretářku, která byla zodpovědná za celé vyučování. Zajisté jsme v práci trávili 10 hodin denně a naše dámy jistě více, než odpovídalo jejich 80%, ale vesměs nás to bavilo. Platily tam dva základní příkazy: pracovat se má lagom, česky přiměřeně, a je třeba problémy řešit, ne je vyhledávat. Pro naše podmínky bych chtěl navrhnout: když už člověk spadne do pozice administrátora, měl by se s tím smířit a omezit vědeckou aktivitu a učení. Nejenže zachrání svou nervovou soustavu a mnohdy i rodinu, ale má pak i šanci to dělat dobře a dát těm, které administruje, prostor na práci. Například tím, že vyhledá a ověří mechanismy, pomocí nichž se běžné problémy dají řešit a také je vyřeší. Pokud zjistím, že mne administrativa neuspokojuje, prostě to na další období bez výčitek svědomí zabalím a předám někomu jinému. A mám z toho dobrý pocit. Přemíra práce vede k jejímu nezvládnutí a nakonec je to kontraproduktivní, protože nedělám dobře ani to, ani ono. Za svou osobu doufám (a zatím jsem to splnil), že se mi podaří si práci rozdělit a to, co je nesmyslné a zbytné, hodit pod stůl. A taky doufám, že si udržím tolik prostoru, abych mohl odjet ročně na 1-2 měsíce na stáž do zahraničí a tam si vylepšit svůj platový průměr.

Teď jeden systémový návrh: nestálo by za úvahu vyvěšovat diskusní část Šklíby na nástěnce? Jednak byste získali propagaci a za druhé by se ledačos mohlo hned oddiskutovat na místě.

Dalibor Štys

Jak je to s hodnocením přednášek a k čemu to je

Každý rok dvakrát prosíme a škemráme, aby se studentská komora senátu - zastoupení studentů ve vedení fakulty, vyjádřila ke kvalitě přednášek v končícím semestru.

Zatím z toho nevzešly žádné změny v zaměstnaneckých vztazích, což je v několika případech dáno tím, že se mi nepodařilo najít za přednášejícího ekvivalentní náhradu. Nejde jen o to, aby to byl čtenář textu z kterékoli učebnice, takoví se běžně vyskytují na jiných fakultách či vysokých školách. Musí to být naopak člověk, který se vlastní prací prokousal ke skutečnému zažití příslušného oboru. Podezřívám, že na mých problémech v tomto směru se podílí také neochota mých některých diskusních partnerů přiložit polínko ke kritice postiženého kolegy - to je reflex, který jsme si vypěstovali v době našťestí minulé, ale který přetrvává.

Druhým problémem, je že z třetiny nebo ještě menšího podílu studentů, kteří měli onen kurs zapsán, není možno dělat velmi vážné závěry. Chcete-li být bráni vážně, musíte pro to sami něco udělat. U nás je ten problém spíše v tom, že člověk, který věci rozumí, to neumí dobře vyložit.

Dnes bych Vám proto chtěl především říct o jiném důsledku, který Vaše, byť děravé hodnocení, má. Mám to zažité na vlastní kůži. Mé první přednášky se octly úplně na dně, byl jsem jedním z nejhůř hodnocených přednášejících. Pečlivě jsem si přečetl Vaše slovní hodnocení - a tady bývá problémem oddělit spravedlivé, a někdy i nespravedlivé rozhořčení nad detailem od skutečně podstatné připomínky a musíte být ochotni připustit o sobě věci velmi nepříjemné. Protiváhou je přirozeně řada mezinárodních setkání (sjezdů, konferencí, symposií), na kterých má člověk dojem, že zazářil anebo alespoň uspěl. Ale on je podstatný rozdíl mezi tím, když někde mluvíte deset či dvacet minut a semestrovou přednáškou, která trvá nějakých 28 x 45 minut. Ani třídní předsedání v nějaké sekci nebo půldenní vedení pléna konference tohle nenahradí.

Kdysi jsem se to začínal učit, ale pak byl konec až do r. 1978, kdy jsem přednesl ekvivalent asi 1hodinové semestrální přednášky na dvou místech v Kanadě (Waterloo a McGill). To první bylo skutečně Waterloo (to Napoleonovo), problémem bylo, že většina posluchačů byli lidé z rozvojových zemí a já jsem toho předpokládal trochu moc z oborů, které oni nikdy moc nestudovali (např. biochemie). V druhém případě chodili na můj kurs skoro všichni členové departmentu včetně jeho předsedy a nejvíce bylo doktorandů. To bylo něco úplně jiného, prostě balada ve velmi přátelském ovzduší.

Po návratu z Kanady samozřejmě nic, pak přišel r. 1989, rok přednášení v Praze s minimální odezvou (kladnou či zápornou), konečně začaly mé kurzy tady doma a...bum.

Mou speciální lahůdkou, o které ví jen několik z Vás, je celodenní děkanský úřední kolotoč, který nenechá chvilku k soustředění, promyšlení. To není důvod ke snižování Vašich nároků, při hodnocení přednášek Vám samozřejmě do okolností tohoto typu nic není a nesmíte se dát jimi dojmát. Snad jen pokus o vysvětlení, proč mi odrazení ode dna Vašeho hodnocení trvalo tak dlouho. Takže mám dojem, že jsem se skutečně odrazil, jsem teď někde kolem průměru a moc mne pohladilo po duši ocenění Biogeochemických cyklů na jaře 1996, které se v tom semestru umístily na prvním místě v podnětnosti k přemýšlení.

Podstatné je, že bez Vašeho hodnocení bych tohle asi nedokázal, nevěděl bych, co dělám špatně. Samozřejmě hlodá červík (spíše vypasená ponrava) - těch deset, kteří nenapsali, co si o cyklech myslí, myslí si něco podobného, jako těch pět, kteří se obtěžovali?

Takže - to hodnocení je opravdu moc užitečná věc, to co jsem napsal o sobě, platí o řadě dalších. Včera jsme ve třech přemýšleli o tom, proč Biochemie, která bývala alespoň průměrná, náhle spadla na dno. Moc prosím, pište, zaškrťávejte, čekáme s napětím na výsledky hodnocení zimního semestru.

P. Blažka

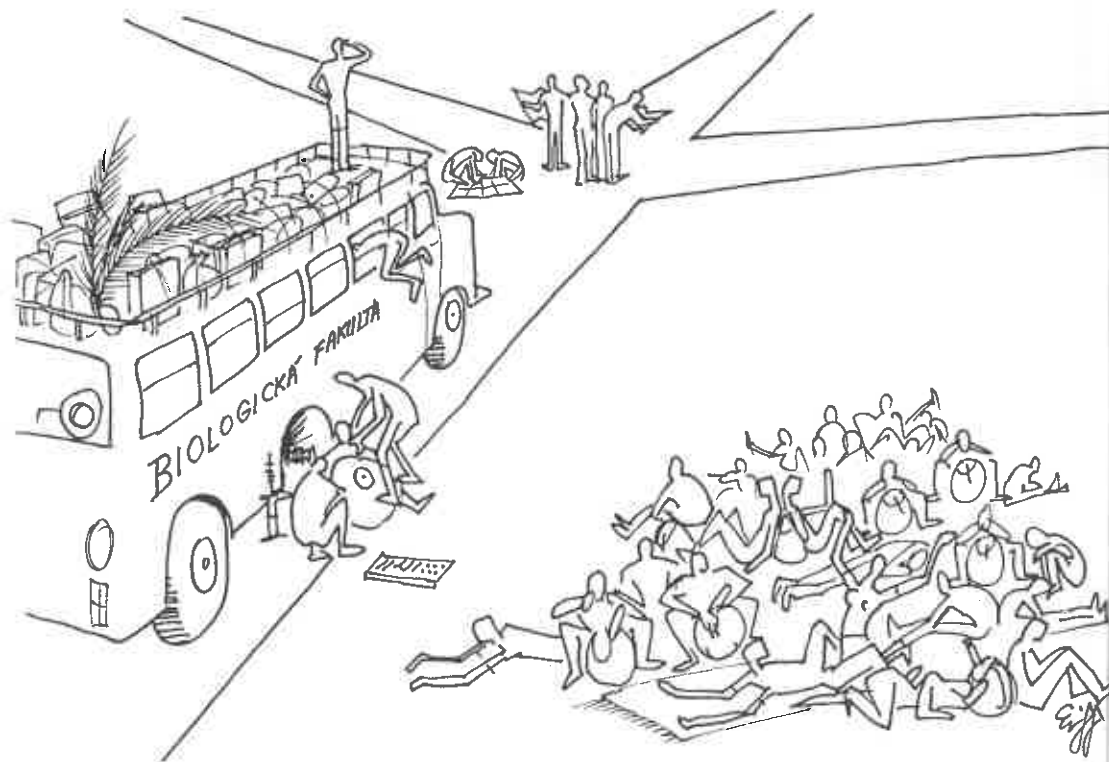
K hodnocení přednášek ze studentské komory AS

Hodnocení přednášek zimního semestru právě proběhlo a nutno podotknout, že velice úspěšně. Sešlo se 98 dotazníků, což překonalo i moji neoptimističtější představu. Pravda, je to jenom asi polovina z celkového počtu studentů, kteří víceméně pravidelně chodí na přednášky, ale zároveň zhruba o 50% více než kdykoli předtím. Dá se tedy předpokládat, že "váha" jednotlivých hodnocení se o něco zvýší. Díky, přátelé a studentští kolegové. Výsledky za zimní semestr budou zveřejněny do konce dubna.

Ještě si dovolím malou poznámku o smyslu celého hodnocení, tedy jak to vidím já. Řekl bych, že má asi tak dva aspekty. Přináší určitou informaci o "kvalitě" přednášky přímo studentům. V případě méně důležitých kurzů si je třeba nezapsat, u těch, co si zapsat musí, alespoň vědí na čem jsou. Na druhé straně dává určitý signál vedení fakulty, ale především samotným přednášejícím. Řadu z nich Vaše hodnocení (a především slovní vyjádření) dokáže skutečně překvapit (ať už mile nebo nemile) a přivést k zamyšlení nad svým pedagogickým působením. Vážme si toho a přejme jim, aby se jim potřebné změny podařilo i realizovat. Vnímavost pedagogů ke kritice jejich práce není samozřejmostí a existuje řada fakult, kde je takovému studentskému hodnocení díky naprostému nezájmu učitelů cokoli měnit úplně zbytečné.

SK AS se pokusí apelovat na zvýšení viditelné odezvy ze strany pedagogů. Zatím mohu snad jenom jmenovat pár z nich, o kterých bezpečně vím, že je Vaše hodnocení velice zajímavá či inspiruje k zamyšlení: Věra Straškrabová, Jan Květ, Libor Gruhoffer, Pavel Blažka...

- ZK -

Jdeme k zápisu ...

Milí čtenáři,

hledám zoufale každou možnost, jak Vám všem vysvětlit, k čemu že ten zápis je a proč Vás citýrujeme tu k zápisu, tu ke kontrole indexů, jako by na studijním celý rok neměli co dělat. A navíc dvakrát do roka.

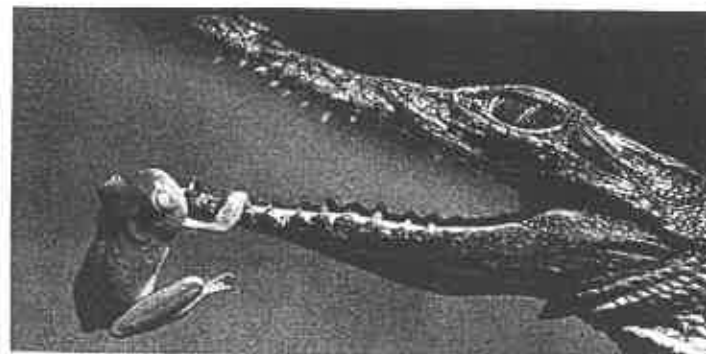
Tedy: ty papírky vyplněné při zápisu jsou základní potravou ubohého rozvrháře, lépe řečeno jeho počítače, který je tu od toho, aby z teoreticky možných cca dvanácti tisíc rozvrhových konfliktů (tedy situací, že máte ve stejnou dobu být současně na dvou různých cvičeních, na které musíte) zbylo nakonec několik málo postižených, kteří mají dvě různé věci ve stejnou dobu. A ten rozvrh musí být včas, má-li se podle něj hned od začátku postupovat. Takže když se padesát lidí (včetně spousty prvků !!!) nezapiše, rozvrh s jejich potřebami nepočítá! Ani nevíte, jak strašně rád bych Vám dopřál zápis s placenou volbou termínu, tj. v určené dny za dvě a v noci, s odjištěním bezpečnostního systému fakulty, za pět set - ať pan ministr Kočárník z nás něco má - ale zatím to nejde. Snad se časem dočkám a vy se mnou, ale zatím mohu jen nabídnout: **zápis zdarma v určené dny nebo PŘEDEM (v úředních hodinách studijního oddělení) - nemůžete-li ve dnech zápisu, paní Firerová Vás v úředních hodinách ráda zapiše předem a budete „u rozvrháře“, zápis s přimhouřenýma očima paní F. (blíže nedefinuji), a konečně návrh na podmínečné vyloučení ze studia, který vystavím každému, kdo ještě v den zahájení semestru nebude zapsán (a přesto nás nechce opustit). Fuj to vypadám přímo krvelačně... ale ono jde také, jako u všeho, až na prvním místě o peníze - když někoho z Vás vykazujeme neoprávněně, musíme peníze na něj přidělené a ještě jednou tolik vrátit.**

Mnoho zdaru při volbě kursů u zápisu přeje

Váš studijní.

Já taky patřím k těm zlotřilcům, co se zapsali až v pondělí 10.2., leč bohužel to bylo vynuceno vnějšími okolnostmi, které nebyly předem známy - stávkou železničářů, která trvala fakticky celý týden (kromě neděle 9.2., ale to jaksí na studijním nejsou). Letošní rok byl tedy v tomto ohledu poněkud zvláštní. Od nás autobusové spojení neexistuje. Nepočítám tedy spojení, jež by pro mne znamenalo celodenní jízdu od cca 7:30 ráno do cca 18:30 večer, abych se mohl druhý den zapsat a další den jet domů ve stylu 7:00 odjezd a 16:00 příjezd, čímž bych zápisem strávil 3 dny a investoval do toho téměř 300 Kč. Zatímco vlakem bych to zvládl za jeden a investoval 72 Kč, což jsem ostatně měl na úterý v plánu!!! Myslím, že takových bylo více (v pondělí mezi 10:00 a 10:15 byli na studijním kromě mně další tři kvůli zápisu!) a spílali jim za to... Nevím, zda je to oprávněně a zda je tento komentář trefný.

- LŠ -

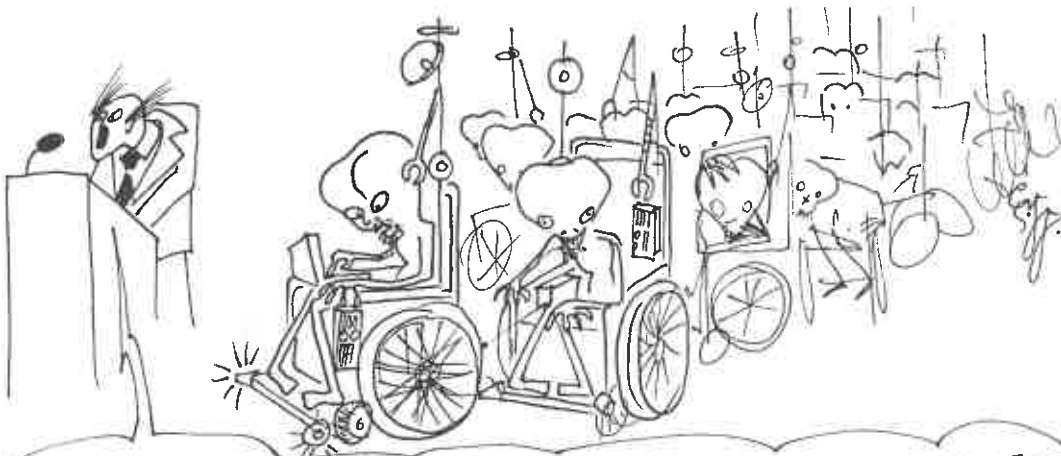

NEŽ ZAČNETE ZVRACET

nad mými kreacemi v minulé Šklíbě, buďte si jisti, že jsem se tím nechtěl jen hurónsky vyřvat a doufám, že vás ta nadpozemská arogance - tentokrát pro změnu ze strany studenta - patřičně nadchla. (Ta minulá „móda“ se týkala zcela konkrétního případu, ale mně vadí jaksi obecné principy, které mohou podobné křivdy zapříčinit. Mimochodem, poškozená je v Praze výsostně spokojená a získává jednu výbornou za druhou...) Všechny ty čachry kolem loňského přechodu do magistra a misantropní Zrzavá povýšenost se mi natolik hnusí, že se k tomu nechci detailně vracet.

Nevím, jaké je současné stanovisko fakulty k otázce přestupu z bakalářského do magisterského studia. Já osobně cítím nutnost syntézy znalostí a prověření celkového přehledu. Pokud nechce BF produkovat omezenec amerického typu, kteří jsou možná špičkoví ve svém oboru, ale jinak smutně omezení, musí trvat na jistém penzu znalostí. (Zvláště v době, kdy věda směřuje ke komplexní provázanosti, aby lidem vůbec k něčemu byla.) SPRAVEDLIVĚ posuzovat studenty na základě „zajímavosti“ bakalářské práce považuji za nerealizovatelné, leda že by děkan každoročně pozval Pána Boha. (1. subjektivita, 2. poslání bak. studia vidím v solidních základech na poli biologie jako celku a v „osahání“ biologické metodologie. Na nic víc není čas, pokud nechceme opravdu důkladně základy osídit. První solidní práce patří, podle mě, do magistra!)

V případě, že této škole záleží na všeobecném přehledu jejích absolventů, musí jej také OBJEKTIVNĚ prověřovat, což se neděje, protože je přeceňován význam ústní zkoušky u státnic. Mám pocit, že kdykoli se bude fakulta spoléhat na osvícené rabíny (jakéhokoli věku!), jimž je tak nějak shůry dáno, že na základě několika náhodných otázek poznají pro biologii perspektivního člověka, budou se zřehoubně hromadit omyly. Ať je ústní zkoušení, dejme tomu, i nadále součástí bakalářsko-magisterského síta, ale samo o sobě jej považuji za neobjektivní až zkreslující zejména v případě osud ovlivňujících (osudově významných) státnic (ale i běžných zkoušek). Čili - aby se už nikdy nestalo, že na rok znemožníte premianta (koleje...) na základě dvacetiminutového výpadku nebo rozpoložení zkoušejícího, zavedl bych citlivější „multikriteriální“ bakalářskou státní zkoušku. Její páteř by tvořily průřezové testy z oboru, které si studenti vybrali (samozřejmě za příslušného

... DOVOLTE, ABYCH NA NAŠE M SYMPOZIUM PŘIVÍTAL ABSOLVENTY RENOMOVANÉ BF V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH. JSOU TO TĚPĚ VYSELEKTOVANÍ, HYPERGENIÁLNÍ, NADPRŮMĚRNÍ ZJEVŮVÉ! ... PROSÍM O POTLESK!

policejního dozoru proti opisování). Následovala by ústní část doplněná kritérii hodnotícími studentovy výsledky během bakalářského studia (průměry, známka z bak. práce, posudek školitele, ...) V praxi by to znamenalo více ATP a času pro obě strany, pokud byste trvali na ústní exhibici. Já osobně pokládám důkladné testy za zcela dostačující a objektivní bez holywoodu ústního zkoušení. Kantoři by sice neunikli strojímu opravování, ale za odměnu by se mohli všem neúspěšným zpřímá podívat do očí! Mám na mysli, samozřejmě, testy sestavené tak, aby odhalily absolventův přehled (orientaci) v daném oboru bez přemrštěných detailů. (Všichni víme, že z kolotoče zkoušek, jež jsme si v rámci různých minim odkroutili, jsme si před státnicem nepamatovali téměř nic a na podrobnosti nebyl při tak obrovském záběru a dalších povinnostech čas! Problém ztrácejícího se účinku až neúčinnosti celoročně běžícího kolosu zkoušek na této fakultě je ovšem z jiného soudku). Chtěl bych, aby byl absolvent posuzován i podle toho, co dokázal za 3 roky bak. studia, ne jen na základě spousty náhod a nálad během majestátního okamžiku. (Odmítám věřit tomu, že známky, které získáme během studia, nemají žádnou cenu!) Bakalářskou státní zkoušku vnímám i nadále coby nedílný vrchol bakalářských prověřovacích procedur, ovšem nikoli izolované a v tak okleštěné dosavadní podobě. (Tuším však existenci jakési přitroublé směrnice, která diktuje státnici coby výhradně ústní zkoušku. Pevně doufám, že by se našla cesta, jak tohle omezení pomoci jistě fakultní autonomie překročit.) Selekcni argumenty, že u ústních zkoušek neprůbojní, málomluvní studenti jsou pro vědu „evolučně nevhodní“ neobstojí v momentě, kdy si uvědomíte, že na naší škole přednáší pár lidí didakticky a rétoricky dost ubohým způsobem (...až „studentofobie“) ač představují špičku ve svém oboru na světové úrovni. (Samozřejmě, že by fakulta měla vyvíjet nátlak, aby budoucí vědci uměli na mezinárodním poli své výsledky patřičně prodat. Ale celé to divadlo veřejného projevu je otázka cviku a nezbožšťoval bych jej do podoby fatálního kritéria.) Proč tedy vybijet možná schopné neherce již po třech letech kvůli nevydařenému představení?

Jasně, že selekce! Ovšem na základě objektivních kritérií (TEST), protože všechno ostatní je napadnutelné (lidský faktor) a s vírou ve spravedlnost nebo nestrannost se po zkušenostech již bohužel počítat nedá. Každého půl roku bude selekce na někoho zlá, a právě proto musí být precizně podložená, pevně nadefinovaná. Na tomto místě doufám, že Martina z prváku už chápe, proč vyžadujeme zřetelně narysovaná pravidla hry a upřímně jí přeju, aby jí to nadšení co nejdéle vydrželo. Stále však ještě věřím, že fakulta nechce šlapat nedokonalou selekcí po potenciálních talentech. Anebo už jsme skutečně tak super a prestižní, že si můžeme bezhlavou genocidu dovolit?

Třeba se ale mýlím a moje cancy o objektivitě nejsou vůbec „in“, protože škole jde ve skutečnosti o to vyčistit každého půl roku vzduch, aby zůstali lidé, kteří se jí „líbí“ jako budoucí kolegové (kritéria typu zajímavá/nezajímavá diplomka). V takovém případě by si možná každý z nás měl místo učení hledat hodného kamaráda v řadách profesorstva.

ROMAN DRÁBEK, IV.ročník

Ahoj, Šklíbáci!

Nemohla jsem nereagovat na tak naléhavou zповěd autora Šklíby a také na články z posledních dvou čísel. Ačkoliv nepatřím mezi zkušené psavce a nejsem ještě tak úplně v obraze (studuji tu teprve prvním rokem), rozhodla jsem se do Šklíby napsat alespoň krátký příspěvek. Ani já nemám ráda pasivitu a prázdnotu kritiku a také by mne mrzelo, kdyby takový superčasopis měl skončit jen kvůli lenosti či lhostejnosti. Na druhou stranu - nerada se unáhluji a tady je to pro mne zatím nové (tím spíš, že nebydlím na koleji).

Ale když už jsem s tím začala, tak tedy předně: Je mi hodně proti srsti článek a vůbec celkový postoj RNDr. Jana Zrzavého. Naopak plně souhlasím se Šuspovým článkem v prosincovém čísle (Proti všem). Myslím si, že studium, a přírodních věd zvláště, by mělo být přístupno co největšímu počtu lidí, a to kompletní, což znamená magisterské. Oddělení bakalářského a magisterského stupně studia (nedobrovolné) považuji ve stávajících

podmínkách za nevhodné, a to v podstatě ze stejných důvodů, o nichž již mluvil ve svém článku Šuspa. Netřeba je tedy opakovat.

Selekce by neměla být příliš tvrdá. Jen natolik, aby odpadli ti, kteří se jen flákají a nemají o nic zájem a kteří se tak jako tak nic nenaučí. Příliš intenzivní selekce však jen potenciální a stávající studenty odradí a její přínos je tedy nulový (nebo dokonce záporný?). A příroda přitom tak nutně potřebuje pomoc lidí, a to lidí informovaných, vzdělaných. Středoškolské vzdělání, zvláště co se týče ekologie a životního prostředí, rozhodně nelze považovat za dostačující. Neustálé zpříšňování selekčních podmínek vypadá už spíš jako házení klacků pod nohy. Jako by nestačilo, že biolog před sebou nemá zrovna růžovou vidinu patřičně oceněného uplatnění. Ale kvůli tomu jistě lidé na biologii nechodí. Doufám, že ani kvůli titulům a podobným nesmyslům.

Já vím, jsou tady zcela konkrétní finanční, administrativní a podobné problémy. Ale je opravdu třeba zvážit jakou selekci provádět a do jaké míry (např. nezamlouvá se mi selekce biologů na základě krachu v matematice a fyzice apod.). Vždyť selekce tu snad má být pro nás, ne my pro selekci!

Omlouvám se, jestli je mé vyjádření málo srozumitelné, ale líp to zatím vyjádřit neumím, snad někdy příště.

Borinka

Začátkem června jí bude 42 let, má dvě děti, jednoho manžela a půlkočku (zvíře odchované okolím, které pravidelně noc co noc občůrává vchodové dveře do domu). Složitá cesta osudu jí zavedla až na půdu Biologické fakulty: Po odchodu z Čechofrachtu, několikaletém působení v Třeboni a odmítnutí dvou nabídek k lukrativnější práci u soukromníka, přijala místo sekretářky děkana BF.

Dnes tvrdí, že dobrý pracovní kolektiv je stejně důležitý jako dobrý plat. Chodí vždy elegantně oblékaná a na nástěnce visí její vzkazy studentům podepsané jménem:

Alena Kamišová.

Vaše představa ideálního šéfa?

Rozhodný, férový, musí umět přiznat chybu, jestliže se stane.

A jeho sekretářky?

Praktická, ochotná, šikovná, rychlá, s příjemným vystupováním; stává se oknem do duše fakulty.

Které chyby promijíte nejdříve?

Které se dají snadno napravit.

Chtěla byste být sama sobě šéfem?

Ani ne, protože si myslím, že bych na sebe kladla ještě větší nároky než doposud.

Která povahová vlastnost u ostatních lidí vás vždy dostane na kolena?

Lež a přetvářka.

Největší ctnost?

Férové jednání. Od něho se odvíjí spousta dalších věcí. Je to umění vyříkat si různá nedorozumění taktně a jasně.

Váš nejdůležitější životní kousek?

Ten mě asi teprve čeká.

Nejoblíbenější činnost?

Zahrádka. Tam mohu vypnout mozek, a i když se mi to vždy nepodaří, je to změna. Nepracuji duševně, ale manuálně.

Co momentálně máte rozečteno?

Už strašně dlouho mám rozečtenou knížku Kaleidoskop od Bredburyho. Jinak mi bohužel na čtení moc času nezbyvá, ale často čtu věstníky, zákoníky práce, Ekonomu, Hospodářské noviny...

Základní rys vašeho charakteru?

Ať posoudí ostatní.

Váš největší dětský sen?

Měla jsem takový. Ten už se mi nesplní. Vždycky mě bavila matematika a chemie a až do deváté třídy jsem se viděla někde v laboratoři a v bílém plášti. Baňky okolo s obsahy barevnými i bezbarvými... Osud mě ovšem zavál někam úplně jinam.

Váš poslední životní sen?

Mám jeden takový, třeba se mi ještě splní.

Z čeho na Vás jde opravdu strach?

Zažila jsem to také, byl to strach o životy mých blízkých.

Váš favorit z rodiny „The Simpsons“

Ano, vím, že ten pořad existuje. Občas jsem ho jedním okem zahlédla, ale nemám na to názor.

Vaše momentální duševní rozpoložení?

Jde to.

A Vaše životní motto?

Jednej tak, aby ses mohl vždy druhému podívat do očí.

Za rozhovor děkuje Katka Jelínková

PERSPEKTIVY TRVALE UDRŽITELNÉHO ŽIVOTA

Olomouc, Divadlo hudby, 29. - 31.1. 97

V posledním lednovém týdnu se v Olomouci setkala více než 150 účastníků konference pořádané Společností pro trvale udržitelný život spolu s Univerzitou Palackého a Nadací Josefa a Petry Vavrouškových. Konference se jmenovala stejně jako náš článek Perspektivy trvale udržitelného života a já jsem mohla být díky pozvání pana doktora Květa při tom. O celé akci informovaly, pokud vím, jen Hanácké noviny, takže o ní uslyšíte ve Šklíbě poprvé.

Během tří dnů odpřednášeli jednotliví hosté referáty rozdělené do několika tematických okruhů: Trvale udržitelný život jako duchovní a civilizační výzva, Naše společná odpovědnost, Změna vzorců výroby a spotřeby, Ekonomické nástroje trvale udržitelného rozvoje a Reflexe diskutovaných témat z hlediska situace v jednotlivých zemích střední a východní Evropy uzavírala celou konferenci. Účelem konference byla (cituji program) podpora a popularizace ideí trvale udržitelného rozvoje a způsobu života ve střední a východní Evropě a pokus o formulování spoluzodpovědnosti zemí tohoto regionu za globální záležitosti.

Velká pozornost byla věnována výsledkům konferencí OSN o životním prostředí a dalším mezinárodním aktivitám. Za zmínku určitě stojí i připravovaná transformace některých složek Organizace spojených národů, která by pak měla být schopna pružněji a účinněji zasahovat do řešení globálních problémů, narozdíl od svojí v současnosti někdy až zkosnatělé těžkopádnosti. Nechybělo ani zhodnocení našich možností z pohledu profesionálního finančníka v podání zástupce ředitele Konsolidační banky Jiřího Francka (možná o téhle bance slyšíte poprvé, ale vězte, že

Kresba
© Vladimír Rentín

VÍTÁM VÁS NA DNEŠNÍ BESEĎE NA TÉMA CO NÁS PŘÍLÍV EKOLOGII...

je třetí největší v ČR podle základního jmění). Soudě podle množství otázek, které padly v diskusi, bylo to téma pro všechny zajímavé a „talo do živého“. O současném dění v evropské politice ve vztahu k životnímu prostředí mluvil další významný host: Jiří Dienstbier. Řeč byla také o styčných bodech filozofie a jednotlivých náboženství s trvale udržitelným životem, respektive o tom, zda vůbec a jakým způsobem je v nich ukotven vztah člověka k přírodě. Zajímavé bylo v tomto směru povídání s Erazimem Kohákem (filosof, fakulta UK), ale to by vystačilo na další článek...

Co dodat na závěr? Těžko hodnotit šňůru desítek nezávislých referátů jako celek, některé daly člověku spoustu informací a námětů, donutily k zamyšlení (takových byla většina), některé pásáze spíš ukázaly, že „tudy cesta asi nevede“. Míle překvapil přeplněný sál Divadla hudby, kde se konala panelová diskuse s hlavními přednášejícími konference, připravená pro veřejnost.

Jana Kailová

TIP PRO VÁS

Kde můžete sehnat peníze na některá Vaše studentská povyražení...

V České republice existuje několik stovek nadací velmi rozličného zaměření, s přeprostou škálou prestiže a v neposlední řadě s rozdílným množstvím cinkavých žlutásků v kapse. Občas se mezi nimi najde i nějaká ta studentomilná, která - když zaujmete - na Vaši hlavu nějakou tu korunu, tedy vlastně spíše dolar, utrousí.

Jednou z nich je Sorosova nadace OPEN SOCIETY FUND v Praze. Ta vypisuje, mimo jiné, třikrát do roka konkurs ve třech následujících kategoriích:

dlouhodobé studijní pobyty (semestrální nebo roční, na univerzitách v Záp. Evropě nebo mimo Evropu, pro studenty vyšších ročníků VŠ postgraduální studenty)

krátkodobé studijní pobyty (od 2 do 12 týdnů, na odborných kurzech, seminářích, vědeckých pracovištích, v univ. knihovnách atd., pro... viz výše)

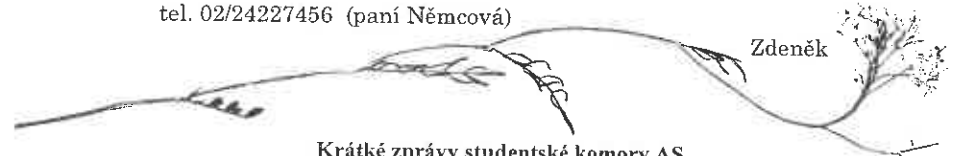
účast na konferencích (též sympoziích, seminářích, festivalech apod., v Záp. Evropě a mimo Evropu).

Podmínky pro žádost se tváří nesmlouvavě, ale zase tak hrozné nejsou. Chtějí především doporučující dopis od dvou renomovaných odborníků, oficiální doklad o přijetí na univerzitu anebo oficiální pozvání, životopis žadatele a ještě pár drobností. Věkový limit je 35 let.

Jedná se především o krytí cestovních nákladů (max. 500 USD v Evropě a 1000 USD mimo Evropu) nebo o pokrytí životních nákladů (max. 800 USD v Evropě a 1000 USD mimo Evropu).

Loňské termíny byly 31.3., 15.6. a 15.11. 1996 a předpokládám, že tento rok budou hodně podobné.

Kontakt: Staroměstské náměstí 22
110 00 Praha 1
tel. 02/24227456 (paní Němcová)

Krátké zprávy studentské komory AS

15. ledna proběhly volby studentů do komise, která bude rozhodovat o přidělování lůžek na kolejích. Voleb se zúčastnilo 46% studentů a zvoleni byli: Bára Borovičková, Jana Kailová a David Kaftan. Kromě nich bude v komisi ještě Zdeněk Brandl a Olda Nedvěd. Funkční období trvá dva roky.

Rádi bychom Vás upozornili na dvě vyhlášky studijního proděkana z 31. ledna a 1. února. Ta první se týká přímého vstupu do magistra po bakalářských zkouškách a ta druhá je o způsobu konání magisterských státních zkoušek při souběžném studiu dvou magisterských oborů na naší fakultě.

Pro řadu z Vás bude asi zajímavá i změna termínu bakalářských zkoušek v letním semestru, který se posouvá o týden dopředu. To je způsobeno rozhodnutím vedení kolejí o rekonstrukci K3 (a tím pádem o jejím uzavření v polovině června), z čehož vyplývá i řada dalších komplikací např. spjatých s přijímačkami do bakaláře.

Nezajímavé není ani sdělení o návrhu (předloženém vědecké radě) o rozšíření souboru volitelných předmětů bakalářských státních zkoušek. Všechny uvedené dokumenty si můžete přečíst na děkanské nástěnce.

Děkujeme za návrhy loga Biologické fakulty. Některé z nich se pokusíme převést do počítačové a následně veřejně použitelné podoby. O nich se pak bude rozhodovat. Bohužel se, díky jaksi všeobecnému nedostatku času, zpracování došlých návrhů opozdí proti původnímu předpokladu.

Mi drazi závislí,

je tu další část našeho počítačového rádce

Dnes: "Tyranem snadno a rychle aneb o správě tisku"

Jistě už jste se dostali do situace, kdy jste si přišli něco vytisknout a z tiskárny vylezlo cosi, co bylo divné, ... a hlavně to vůbec nebylo vaše. Ale pak se to dotisklo a vy jste s novým optimismem čekali na svůj výtvor a ... vylezlo opět něco jiného (popřípadě došel papír, toner nebo se nestalo nic a tiskárna se tvářila že už jí máte vlézt na záda). V takovýchto chvílích slabší náтуры odcházejí, silnější náтуры se stávají nepublikovatelnými a blázni hledají řešení. Jak tedy zjistit, kde se toulá váš dávno odeslaný soubor a jak mu pomoci nalézt tu správnou cestu k tiskárně?

Na čem můžete z naší sítě tisknout:

port	název tiskárny	zkratkový název fronty
LPT1	Epson LX-400	FS
LPT2	Epson LQ-100	LQ
LPT3	HP Laser JET 5L	HP5L

První dvě tiskárny jsou jehličkové (při tisku na nich musí být zapnutý první počítač u okna - printserver) a jsou umístěny v učebně, poslední je 'lejzrovka' a je v takové té prosklené místnůstce, jež se honosí názvem 'místnost tiskáren'.

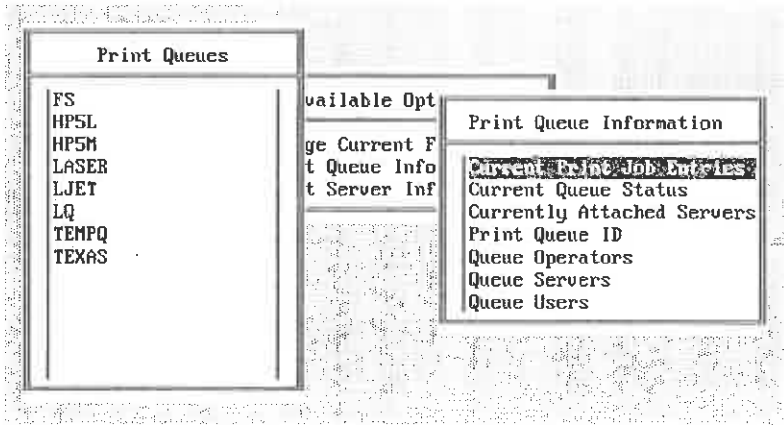
Jak to na takové síti vypadá s tiskem? Uživatelé si klidně tisknou jak se jim zlíbí. Jejich dokumenty se proto řadí do tiskové fronty (jinak by se z toho chudák tiskárna zbláznila) zvolené tiskárny. Z ní se dostanou na tiskárnu hned, jak na ně přijde řada.

Nyní si představte situaci: poslali jste tisk na 'lejzrovku' a chcete se podívat, jak si vede. Jste-li v prostředí MS-DOS, napište na příkazové řádce PCONSOLE. Jste-li právě ve WINDOWSech, přeskočte (pomocí ALT+TAB) do 'Správce programů' a pak máte dvě možnosti. ❶ ve skupině 'Hlavní skupina' spusťte program 'Správce tisku'. Jeho obsluha bude osvětlena někdy jindy (možná). ❷ v menu 'soubor' klikněte na položku 'spust' a napište PCONSOLE.

Spustili jste program pro správu tisku. První menu vám nabízí tři různé možnosti:

Change Current File Server
Print Queue Information
Print Server Information

Zvolte prostřední položku a objeví se seznam připojených tiskáren. Z nich vás zajímají jen ty, které vám jsou alespoň potenciálně dostupné. Jsou to: FS, HP5L, LQ. V naší modelové situaci vás zajímá tiskárna označená jako HP5L. Najedete si na ni kurzorem a zmáčknete enter. Objeví se rozsáhlá nabídka:

Nemusíte se hned děsit (co já si teď vyberu?!?) a vyberte si zkrátka první položku (volbu opět potvrdíte klávesou enter)¹. To, co teď vidíte, je tisková fronta, ve které jsou jednotlivé tisky seřazeny za sebou tak, jak přišly na printserver. U každé položky je uvedeno, kdo ji má na svědomí, jak se to jmenuje, v jakém programu to autor zplodil a v jakém stadiu je tisk daného JOBu². A nyní teprve začíná to nejlepší (klidně se zděste).

Vyberte si tisk, který vás zajímá. Klávesou delete ho můžete smazat. Klávesou enter dostanete následující informace:

Print Queue Entry Information			
Print job:	416	File size:	94083
Client:	SKLIBA[13]	Description:	Microsoft Word - LETNICAS.DOC
Status:	Ready To Be Serviced, Waiting For Print Server		
User Hold:	Job	Job Entry Date:	1997 February 7
Operator Hold:	No	Job Entry Time:	10:22:50
Service Sequence:	1	Number of copies:	1
File contents:	Byte stream	Form:	
Tab size:		Print banner:	No
Suppress form feed:	Yes	Name:	
Notify when done:	Yes	Banner name:	
Target server:	(Any Server)	Defer printing:	No
		Target date:	
		Target time:	

Pohybovat po obrazovce se můžete šipkami. Chcete-li změnit Yes či No, zmačkněte Y či N. Chcete-li změnit něco jiného, nabídku možností vyvoláte entrem.

položka ³	její význam
Description	popis souboru: z jakého programu je tištěno a název souboru
User Hold	uživatelské pozastavení: jakýkoli soubor (i cizí) poslaný na tiskárnu můžete volbou YES pozastavit. To znamená, že tento tisk tu bude čekat, dokud někdo nezruší pozastavení a zatím se mohou tisknout ostatní věci ve frontě. Je to vlastně takové předbírání.
Number of copies	počet kopií
Suppress form feed	potlačit odstránkování stránek před započítím tisku
Notify when done	ohlásit dokončení tisku
Target server	cílový server - ten, který zprostředkovává tisk
Form	typ papíru: tisknete-li na normální papír či na traktorový (ten s dírami po stranách)
Print banner	tisknout před vlastní tiskem celou jednu stranu s vaším uživatelským jménem a s názvem toho, co zrovna tisknete

Zběsilé tisknutí přejí
Dworkin & Zombik & Slava

¹ další možnosti vás pouze informují o vztahu tiskárny k jejím uživatelům a obráceně. Zvědavější zajisté po chvíli objeví, že mohou dokonce uživatelům odeprít právo k tisku, ale to si snad ani nepamatuje.

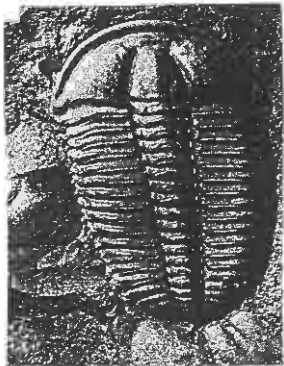
² adding - načítání tisku

ready - příprava tisku; čekání, až na tisk dojde řada

active - právě se tiskne

³ neuvedené položky jsou pro běžného uživatele nedůležité (pro tiskárnu jsou důležité až až, tak je raději neměňte).

První dáma masových extinkcí

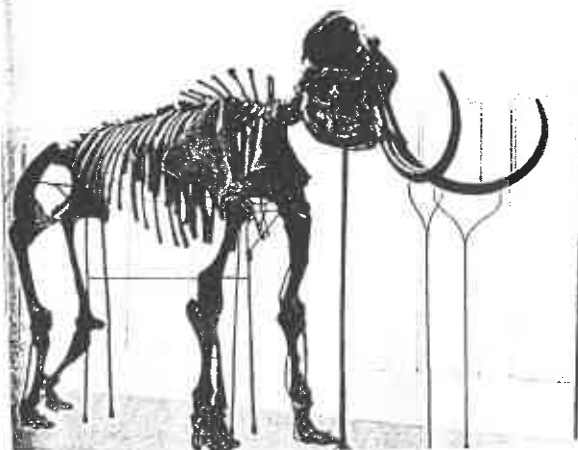
Historie života na Zemi je spojena s opakovanými extinkcemi různé velikosti. Největší z nich proběhla na rozhraní permu a triasu, tedy před takovými 250 miliony let. Její nepřekonatelnost se před námi zvolna vynořuje z fosilního záznamu. Bohužel, nálezů z období svrchního permu není mnoho a většina je, ne zcela překvapivě, velmi špatně zachovaná. Předpokládá se, že v globálním měřítku vymizelo 49 procent čeledí a 72 procenta rodů. Na druhové úrovni se odhady různých odborníků dosti liší, nejčastěji se pohybují se v rozmezí od 80 do 95 procent, přičemž spodní hranice se zdá věrohodnější. Jenom pro srovnání: extinkce, která proběhla v ordoviku před 439 miliony lety, eliminovala asi 57 procent mořských rodů. Známa katastrofa mezi křídou a paleocenem, která způsobila vymizení dinosaurů, si vyžádala asi 47 procent rodů.

Permsko-triaské vymírání samozřejmě postihlo určité skupiny živočichů více než jiné. Z mořských zástupců se nejvíce dotklo korálů, mechovek, ramenonožců, ostnokožců a jiných usedlých filtrátorů mořského dna. Vymřelo několik posledních skupin trilobitů, velká část dírkonošců a amonoidů (amonitů a jim podobné zvěře).

Situace na souši nebyla o mnoho lepší. Kolem 78 procent taxonů plazů a 67 procent taxonů obojživelníků vyhytnulo. Z 27 tehdy známých hmyzích řádů 8 zaniklo zcela, několik dalších k tomu nemělo daleko. Rovněž rostliny se v té pohnuté době neměly nijak dobře.

Co ovšem způsobilo tak globální úbytek života? Zatím jedinou příčinou, o které se tvrdí, že s tím nemá nic společného, je kosmická katastrofa (alespoň zatím nebyly nalezeny žádné důkazy). Předpokládá se, že toto mohutné vymírání způsobil komplex příčin, jejichž vztah není zcela zřejmý. Douglas H. Erwin ze Smithsonian Institution dělí průběh permsko-triaského vymírání do tří fází. Nejdříve podle něj došlo k poklesu mořské hladiny, což následně vedlo k eliminaci některých mořských skupin a k celkové destabilitě klimatu. Není úplně vysvětleno, proč k poklesu došlo, patří to

někak souvisí s morfologickými změnami v zemském pláští, které zvětšily prostor pro světový oceán. Obnažení části mořského dna způsobilo jeho rozrušení a oxidaci organického materiálu. Oxidace snížila množství kyslíku v ovzduší a zároveň zvýšila množství oxidu uhličitého. Nedostatek kyslíku v mořích se rovněž podepsal na extinkcích některých skupin mořských organismů. Ve druhé fázi se přidala sopečná činnost, do ovzduší se opět dostalo velké množství oxidu uhličitého, který ještě zvýšil nestabilitu podnebí a způsobil ekologický kolaps. Zvýšila se teplota a humidita atmosféry. Po opětovném vzrůstu hladiny moře a častých záplavách pobřežních oblastí anoxickou vodou na konci permu a počátkem triasu

se dostáváme do třetí fáze. Zničeny byly zvolna regenerující přibřežní terestrické lokality, což přispělo k vyhynutí mnoha ještě přežívajících taxonů.

Následky permsko-triaského vymírání jsou přinejmenším stejně zajímavé jako událost sama. Po jiných masových extinkcích se život vrátil do „normálních kolejí“ za asi jeden milion let. Ovšem v tomto případě bylo poškození tak silné, že to trvalo zhruba pětkrát déle.

Jak už bylo uvedeno výše, v permských mořích dominovaly hlavně nepohyblivé formy živočichů (mechovky, ramenonožci, ostnokožci). Mobilnější živočichové (ryby, mlži, hlavonožci) zde byli také, ale v menším počtu. Ruka extinkce byla tvrdší vůči méně pohyblivým formám organismů, nejspíš se jim špatně utíkalo. Krátce po zmíněných událostech na počátku triasu, opanoval Zemi malý počet přeživších druhů. Nejhojnějším terestrickým obratlovcem se stal proslulý *Lystrosaurus*, jeden z tzv. savcovitých plazů. V mořích dominovali mlži, amonoidi a někteří plži.

Postupem času se složení mořské fauny začalo stále více podobat dnešku. Navrch měly hlavně pohyblivé formy, jako mlži, plži, krabi. Na významu také nabývali hlavonožci a další predátoři. Znalosti o událostech na pevnině jsou pouze fragmentární. Některé skupiny plazů a obojživelníků vyhytnuly. U hmyzu převládly skupiny se schopností skládat křídla a s navzájem odlišnými larválními stadii a dospělci. Vše nasvědčuje tomu, že tyto formy (které mimochodem tvoří 98 procent dnešní hmyzí fauny) jsou schopnější osídlit nové lokality a lépe čelí změnám klimatu.

Svrchně permské vymírání mělo zcela určitě největší vliv na vývoj života od vzniku mnohobuněčných tvorů. Bez této veselé příhody by nepochybně dnešní složení fauny vypadalo hodně odlišně. Školáci by se učili o tom, že v mořích žijí převážně liljice a ramenonožci a na dovolené u moře by se snažili alespoň koutkem oka zachytit mrštný pohyb unikajícího trilobita. Scientific American 1996:7, 56-62. □

Aph

O mých divných muškách a jiných potvorch

Jelikož kdekdo píše do Šklíby kdekakou blbost, co někde vyčetl, řekl jsem si, že je třeba, aby tento plátek více sršel vlastní vědeckou tvorbou. Tedy, ne že bych měl něco proti těmto informacím, ale postrádám nějaké budějovické příspěvky. Proto abych ukojil vlastní značnou dávku exhibicionismu, (s tím tady nejsem zdaleka osamocen), a jelikož jsem byl o to požádán, poskytuji část svých vlastních výsledků.

Náhodou bylo zjištěno, že jedna z mutací drozofily, všem to dobře známého genetického modelu, která se nazývá *Curly*, se projevuje tím, že všichni jedinci v populaci mají nahoru zakroucená křídla. Tato mutace může být zcela změněna, pokud se kultury pěstují pod obyčejnými zářivkami. V takovychto podmínkách je značná část jedinců, případně všichni, s křídly zcela normálními, jako je tomu u divokých, v přírodě žijících much. To znamená, že exprese mutovaného genu, nebo lépe alely, je zcela potlačena.

Dalšími pokusy bylo zjištěno, že žárovka nebo sluneční světlo s mutantními mouchami nedělají nic. Bylo tedy velmi lákavé zjistit, proč právě běžně používané zářivky mohou mít tak dalekosáhlý vliv na živé organismy. Jako první se samozřejmě nabízela rozdílná spektra obou osvětlovacích těles, tedy zářivky a žárovky.

Ovšem zářivka svou účinnost neztrácela ani při odstínění kultur celou sadou fotografických filtrů a ani pod vrstvami filtračního papíru. Až teprve při použití třech vrstev, kdy intenzita světla v kultuře dosahovala asi 110 luxů, zůstával projev mutantního genu obvyklý, (minimum nutné pro potlačení exprese je asi něco pod 170 luxů). Závislost na

intenzitě tu tedy byla, ale zdálo se, že světlo může být zcela nespecifické. Zapátral jsem proto, zda mezi žárovkou a zářivkou není ještě nějaký jiný rozdíl.

Zářivka díky své konstrukci vytváří znatelné elektromagnetické pole, ale žárovka prakticky žádná. Přestože literatura poskytuje spíše pochybné závěry o účinku el.mag. pole na organismy, použil jsem (byť se značnou nedůvěrou) zatím neúčinné světlo žárovky v kombinaci se silným el.mag. polem (50 Hz, 2 500 až 55 000 V/m) a vliv byl kupodivu naprosto srovnatelný s účinkem zářivky.

Pokusil jsem se do problému proniknout poněkud hlouběji. Nejdříve jsem se podrobněji zabýval vlivem světla. Z četných pokusů vyplynulo, že je nutný osvit jak vyvíjejících se organismů, tak i samotného substrátu, na kterém se drozofily pěstují. Po řadě testů nejrůznějších složek citlivých na světlo, které jsou obsaženy v živném médiu, jsem určil, že onou kritickou látkou je riboflavin (vitamin B₂), který díky osvitu z média téměř mizí. V dalších pokusech, při kterých došlo pouze k osvitu organismů, jsem použil dvě neosvětlené půdy, jednu normální plnohodnotnou a druhou obsahující všechny potřebné vitamíny, ale prakticky bez riboflavinu. I zde byl výsledek jednoznačný. Zatímco zářivka neměla téměř žádný efekt za normální koncentrace riboflavinu v potravě, při jeho nedostatku byl efekt velmi značný.

Tyto experimenty bylo možné provádět také proto, že není nutno svítit na mouchy po celou dobu jejich vývoje. Existují pouze dvě citlivá stádia, a to vajíčko a kukla, se kterými se pochopitelně snadno manipuluje. Je zajímavé, že pokud je splněna podmínka nízké koncentrace vitamínu B₂, je možné na jedno citlivé stadium působit světlem a na druhé el.mag. polem a dochází k silnému efektu, pokud však působíme oběma vlivy pouze na jedno, je efekt velmi nízký.

Velkou otázkou bylo, co může el.mag. pole s organismem dělat. Jako nejpravděpodobnější se zdála hypotéza, že pole může ovládat elektricky nabitě částice v organismu, tedy ionty a tím i lokální koncentrace iontů a iontové proudy, které v tkáních vznikají a o jejichž významu se mnohdy jen dohadujeme. O iontových proudech je známo, že se dají ovlivnit teplotou a o projevu naší mutace se ví, že se dá také ovlivnit snížením teploty. Proto jsem kultury pěstoval v nižších teplotách a dostavil se znatelný, ne však silný účinek. Když jsem však použil světlo (byl to tedy vliv zářivky, kde místo pole byla nízká teplota), účinek byl velmi silný. Problémem však zůstávalo, o jaké ionty se asi jedná. Z iontových proudů se zdály nejpodezřelější ty vytvářené vápníkem (Ca²⁺), protože u nich byla mimo jiné také zaznamenána citlivost na světlo.

Proto jsem provedl řadu pokusů, ze kterých se osvědčily ty, kde se podařilo ovlivnit ionty Ca²⁺ v organismu pomocí iontů lithia, které jsou schopny uzavírat v tkáních Ca²⁺ iontové kanály. (To mi poradil Libor Jindrák.) Účinek na projev mutantního genu byl pak dosti znatelný, zatímco při použití jiných kontrolních iontů se nestalo naprosto nic.

Z dalších experimentů, při kterých jsem opět neuzíval Libora vyplynulo, že v tkáni, ze které později vzniká křídlo, se vytváří nový protein, který u neovlivněných much nevzniká, a co je podivné, není ani u nemutantních much, které mají křídla normální a vzhledově neodlišitelná od námi ovlivněných. Jaké jsou ale detaily procesu, na jehož začátku je změna iontových proudů a na konci protein, je ještě stále nejasné. Nalezený protein je asi nějakého strukturálně-stavebního charakteru a nepřírovněm zahnutým křídlem dává normální vzhled a funkci, ovšem je třeba mít stále na paměti, že drozofila je vlastně stále mutantní a dává tedy zase jen mutantní potomstvo.

Tento jev je zatím poměrně unikátní, ale nabízí další cestu při možném ovlivnění exprese genetické informace. Také nesmíme pomíjet možné zdravotní hledisko. Zářivky jsou všude běžně používané a také u obrazovek prosedíme často celé hodiny. A protože intezita el.mag. pole je přímo úměrná vzdálenosti od zdroje, jsou možnou neohroženější skupinou uživatelé PC a podobní počítačovní maniaci. Pokud se podaří tento gen vpravit do něčeho podobného, třeba do much tse - tse, nebo komárů, a za předpokladu, že tam bude

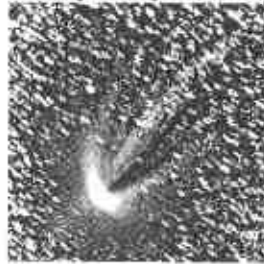
fungoval stejně, stačí jen jednu generaci ovlivnit, ta by měla křídla normální, no a pak by se jen vypustila a spářila venku s divokými a potomstvo by už jen hopkovalo k potěše pozemních predátorů.

Aby to nebylo tak jednoduché, našli jsme něco podobného na motýlech, (to zase s Janou Koudelovou), konkrétně na zavíječi moučném (*Ephestia kuehniella*), kde u jedné méně známé mutace jsou tykadla silně zkrácená a také velikost těla je menší a díky malému zvýšení teploty z 20°C na 25°C přechází na divoký fenotyp a co čert nechce - je to dědičné. Čili jedná se o dědičnost fenotypu, i když genotyp zůstává nezměněn. Jde tedy o nějaký typ mimojaderné dědičnosti, o které je známo, že se téměř výlučně přenáší přes matku. Ale v tomto případě tomu tak pochopitelně není a otec se uplatňuje úplně stejně. Zdá se, že to také reaguje na el. pole (bez světla!) a na lithium. To ale zatím není ještě moc ověřené, protože v chovech řadí infekce, tajemné dodávky nějaké asi otrávené potravy a opraváři, kteří stále porouchávají chladicí zařízení. Ne nepodstatná je též skutečnost, že jedna generace trvá tři měsíce. Když to u těch zavíječů shrnu: celá populace odpoví na podnět zevního prostředí a pak to přenáší do dalších generací. Lamarck by měl radost. □

Jarda Pavelka

Kometa století?

S jasnými kometami se na konci 20. století vpravdě roztrhl pytel. Sotva nás minula kometa Hyakutake, kterou jste mohli pozorovat na konci března minulého roku na noční obloze pouhým okem, blíží se k nám další. Její jméno je Hale-Bopp (komety dostávají jména podle svých objevitelů) a podle odhadu řady odborníků by mělo jít o nejjasnější kometu druhé poloviny 20. století.

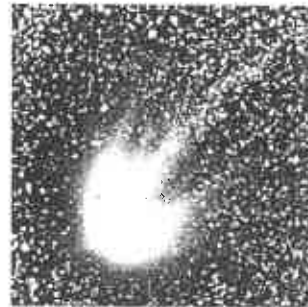
Astronomové jsou při odhadování maximální možné jasnosti této komety trochu skeptičtí, protože řada komet původně odhadovaných jako velice jasné se později ukázala jenom jako mlhavé obláčky sotva viditelné za dobrých podmínek (Kohoutkova kometa, poslední návrat Halleovy komety a další). Přesto se zdá, že by měla dosáhnout jasnosti zhruba -1,5 mag, což odpovídá nejjasnějším objektům oblohy (Sirius, Mars, Jupiter).

V současné době je kometa pozorovatelná na ranní obloze, v souhvězdí Orla. Během druhé poloviny února by se měla dostat do lépe pozorovatelné části oblohy (souhvězdí Labutě) a od 11. března do 9. dubna bude pozorovatelná po celou noc, poměrně vysoko nad obzorem. K jejímu nalezení nebude nutné mít ani zvláštní informace o aktuální poloze, neboť bude velice nápadným objektem. Tehdy bude kometa nejjasnější a podmínky k jejímu pozorování budou nejlepší. 23. března bude nejbliže k Zemi, stále však 194 mil. km daleko (více než vzdálenost Země od Slunce). Ke Slunci se nejvíce přiblíží o osm dní později. Tehdy by měl být nejvýraznější i její chvost.

Tuto informaci sice píšou za zcela zatažené oblohy, venku padá déšť se sněhem a nevyhází to na nějaké astronomické pozorování, ale doufám, že se časem vyčáší a že budeme mít příležitost k pozorování tohoto dosti unikátního jevu. Kometa Hale-Bopp se k nám totiž vrátí až zhruba za 2000 let a jiná jasná kometa se asi hned tak neobjeví.

Podle bbs Liana a Astro upravil

Kotec

Sikhotealiniidae - nová čeleď brouků z Dálného Východu

V dubnu roku 1974 nalezla ruská entomoložka Lidie Andrejevna Žilcová poblíž vody v rezervaci Sichote-Aliň v Přímořském kraji spolu se svými jepicemi a spoustou jiného hmyzu také nenápadného šestimilimetrového broučka. Dostal koletopterolog Lafer a nevěřil svým očím. Brouk měl neuvěřitelnou kombinaci znaků, která znemožňovala zařadit ho do kterékoli známé broučí čeledi. Několik let se Lafer snažil získat další materiál, několik let ukazoval svého brouka všem odborníkům, obojí nadarmo. Nakonec popsal podle jediné známé samice novou čeleď, bohužel v určovacím klíči hmyzu Dálného východu, rusky, bez anglického či jiného obecnější srozumitelného shrnutí.

Čeleď a jediný druh, popsaný zároveň a nesoucí jméno *Sikhotealinia zhilcovae*, má mnoho znaků vyskytujících se u vzájemně nepříbuzných čeledí. Velké zadní kyčle sahající až k okrajům hrudi a zadečku, mesepimery a metepisterna podílející se na tvorbě střední kyčelní jamky, žilkování křídel připomínající karaboidní typ a náznaky notopleurálního a interpleurálního švu na předohrudi naznačují příbuznost sichotealinií s podřády Archostemata a Adephaga (= masožraví, v rámci nich mají tyto znaky zejména potápníci). Uvedený tvar zadních kyčlí a středních kyčelních jamek se vyskytuje také v podřádu Polyphaga u čeledi Derodontidae (příbuzní kožojedů). Zcela unikátní je přítomnost tři jednoduchých oček na hlavě. Jedno očko se vyskytuje u kožojedů, pár oček u některých drabčů, jedné podčeledi mrchožroutů a u zmíněných derodontidů. Neobvyklým znakem je překrytí prostředku prvního zadečkového sternitu přečnívajícím zadními kyčlemi, sternit však není rozdělen jako je tomu u střevlíků a spol. Žilkování křídla s náznaky příčných žilek mezi radiální a kubitoanální žilkou je unikátní, trochu podobné karaboidnímu typu nebo křídlu vodomilů. Nohy jsou dlouhé tenké s velkými drápky, připomínajícími čeleď Dryopidae. Tato podobnost a ploché tělo s tykadly zapadajícími do rýh na hlavě a hrudi naznačuje, že by sichotealinií mohly žít na dně řeky, držíce se v mírném proudu. Ostrá zploštělá kusadla ukazují na pravděpodobně dravý způsob opatrování potravy.

Uvedený soubor znaků je zcela chimérický a autor ani po mnoha letech koukání na sichotealinií nemá jasný názor na to, kam brouka zařadit. Je možné, že má ve sbírce i nový podřád. O některých znacích autor přiznává, že nejsou jasně stanovené, například takzvaná jednoduchá očka mohou být nějaká jiná struktura a na notopleurální šev není přes ochlupení skoro

vidět. Ale zkuste oholit holotyp nové čeledi reprezentované jediným exemplářem! Nebo převzácného brouka pozlatit a fotit pod elektronovým mikroskopem (kdyby ho ve Vladivostoku měli). Nemluvě o možnosti sichotealinií zhomogenizovat a osekvenovat její genom. To by jistě rádi někteří naši kolegové provedli, a pak by získané sekvence elajnovali se známými sekvencemi jiných brouků a sestrojili kladogram a pak by bylo jasné, komu je ta potvora příbuzná. Takhle mohou do kladistické analýzy vrazit jen znaky, které Lafer uvádí (azbukou máme výhodu před Západem) a které zakreslil na několika pérovkách. V každém případě bychom měli dát anglicky čtoucí entomologické komunitě nějak vědět, že je tu nová podivná čeleď. □

Olda Nedvěď

Jurské chobotničky opět mezi námi

Během úmorného závodu s deštěm tým britských vědců vykopával z neustále zaplavované jámy na štěrk v anglickém Ashton Keynesu jedenáct zcela zachovalých fosilních chobotnic. 4 až 12 cm dlouzí měkkýši jsou podle vedoucího paleontologa N. Hollingwortha překvapivě podobní svým dosud žijícím příbuzným. Díky příznivé souhře náhod se ve formě krystalků fosforečnanu vápenatého uchovaly i mikroskopicky rozlišitelné detaily měkkých tkání těchto chobotnic. Na některých exemplářích jsou dokonce patrné i inkoustové vaky, které dosud neztratily svoji černou barvu. Nalezené fosílie jsou datovány do střední jury (okolo 165 mil. př.n.l.), tedy do doby, kdy byla Británie se severní Evropou pod vodou. Najít rozlišitelné fosilní zbytky chobotnic není vzhledem k jejich nepevným tělům vůbec běžná záležitost. N. Hollingworth spekuluje, že by důvodem dobrého stavu nalezených chobotnic mohlo být jejich posmrtné ponoření do hlubin moře, kde panoval nedostatek kyslíku a mrchožroutů. Příběh má však poměrně špatný konec, neboť silné deště nakonec znemožnily další práce a celá zbylá fauna se kromě několika dalších reprezentativních vzorků nyní nachází pod 4,5 metry vody, poblíž rozrůstajících se zemědělských ploch. □

Píchl

Crenarchaeota mají na víc, než by se zdálo

Klasické práce o archebaktériích založené na kultivačních studiích uvádějí, že skupina *Euryarchaeota* je fyziologicky variabilní - zahrnuje organismy halofilní, termofilní a metanogenní, zatímco skupina *Crenarchaeota* je více homogenní a obsahuje výhradně na síře závislé, extrémně termofilní organismy. To vedlo k představě, že *Crenarchaeota* nejsou obecně rozšířená, ale omezená pouze na extrémní specializované biotopy. Za použití molekulárních praktik byly již před časem detekovány crenarchaeální rRNA ve volném moři. Skupina čtyř amerických biologů v nedávné době nalezla tyto organismy

v sedimentech sladkovodních jezer a mokřadů v Indianě. Jde o nález tří dosti odlišných linií crenarcheot žijících při snesitelných teplotách, přičemž jedna z nich odpovídá některým nalezeným mořským typům. Tento objev naznačuje, že *Crenarchaeota* jsou globálně rozšířené organismy a že se i třeba mohou významně angažovat v biosféře. Vzhledem k tomu, že se žádnou linií crenarcheot žijících při normálních teplotách nepodařilo kultivovat, jsou naše informace o jejich metabolismu více než kusé. Autoři při pohledu na více prozkoumaná termofilní crenarcheota tipují, že nově nalezené linie by mohly jako zdroj energie užívat molekulární vodík. □

Nature 384, 420.

Píchl

Želva coby diapsidní plaz ?

Tradiční klasifikace „plazů“ je založená v podstatě na jednom klíčovém znaku, na přítomnosti a provedení děr ve spánkové oblasti náležité lebky. Mimo jiné jsou rozlišováni „diapsidní“ plazi, kteří mají (alespoň primitivně) 2 díry ve spánkové oblasti (lepidosauri, archosauri a tak). Plazové, kteří mají celistvou lebku, bez děr ve spánkové oblasti, jsou označováni jako „anapsidní“. Ti zahrnují řadu prvohorních forem jako např. captorhinomorfy, procolophonidy a pareiasaury a rovněž jednu dosud žijící skupinu - tesudinidy čili želvy. V souladu s tímto předpokladem současné analýzy příbuzenských vztahů želv zahrnují jenom prvohorní skupiny a umísťují želvy buď jako sesterskou skupinu některé z nich nebo přímo jako jejich člena. O. Rieppel a M. deBraga se na nastíněný problém podívali více ze široka a do své analýzy přidali řadu druhohorních a současně žijících skupin „plazů“. Jejich výsledky ukazují silné „diapsidní“ tendence želv coby sesterské skupiny lepidosaurů a volají tak po přehodnocení taxonomického postavení želv a jejich používání jako „primitivní“ plazí linie ve fylogenetických rekonstrukcích. Obecně to ilustruje obtíž spojení s bádáním nad skupinami jako jsou želvy, kdy přeživší zástupci svou

zvláštní morfologií umně zakrývají svoje fylogenetické postavení, dále rizika situace, kdy se spoléhá na nějaké rozhodující „klíčové“ znaky a problémy spojené s polaritou znaků. Sami autoři poukazují na slabší statistiku svých výsledků, to však lze u analýz tohoto typu vcelku očekávat. Proti želvám jako ještěrkám s krunýřem je však možné namítnout poněkud jednostranné složení znaků použitých v uvedené analýze (jde o specifický osteologický materiál), zavádějící výběr použitých skupin amniot a v neposlední řadě i rozpor s molekulární fylogenetikou obratlovců. □

Nature 384, 453-455.

Píleň

Setkání s Ganymedem

Před více než 380 lety pozoroval Jupiterovy největší měsíce - Io, Europu, Ganymed a Callisto - sám velký Galileo Galilei. Dnes sonda nesoucí jeho jméno může tyto satelity zkoumat opravdu s patřičnou důkladností. Nejnovější výsledky této vesmírné mise se týkají právě největšího z nich - Ganymeda. Kromě přesného určení jeho poloměru (2.640 km) se sonda zaměřila na měření gravitace. Tak byla potvrzena dřívější domněnka - Ganymed má železné jádro, stejně tak jako Io. Ganymedovo jádro je zřejmě v tekutém stavu, nejspíš v důsledku velmi nízkého bodu tání železných sloučenin s vysokým obsahem síry, jejíž výskyt byl v systému satelitů Jupitera taktéž potvrzen. Kromě toho má Ganymed dosti výrazné magnetické pole. Je desetkrát silnější než pozemské, a mnohem silnější, než pole na povrchu Merkura, Marsu, Venuše či Měsíce. Podle vědců je nepravděpodobné, že by mohlo být vyvoláno permanentním magnetismem, spíš má Ganymed jakési vlastní dynamo. To bylo zřejmě nastartováno před miliardami let, když byl Ganymed vychýlen na excentričtější oběžnou dráhu. Magnetosférou Ganymeda je nepochybně ovlivněno bombardování jeho povrchu částicemi i chování jeho vlastní atmosféry. Dále bude sonda pokračovat ve výzkumu měsíců Callisto a Europa, a tak by měl být

obrázek o „malém planetárním systému“, objeveném před 400 lety, úplný. □

Nature 384, 511-512, 1996.

Jiřa

In vino sanitas !

Ve víně je skrytá nejen pravda, ale i účinný lék. Zcela bez uzardění můžete dotěrným zvědavcům říci, že víno, které právě mazlivě vychutnáváte, požíváte z čistě léčebných důvodů. Z dřívějších epidemiologických studií je známo, že úmrtnost na srdeční choroby může být do značné míry snížena priměřeným popíjením červeného vína (doporučuje se 2 - 5 skleniček denně, ovšem maximálně 375 ml). Účinná látka v něm obsažená totiž hraje roli jako inhibitor koagulace krve a srážení krevních destiček ■ mění i metabolismus lipoproteinů. Z nejnovějších výzkumů navíc vyplývá, že tato účinná složka by se mohla zařadit i do skupiny protirakovinných chemopreventivních léků (jako např. aspirin). Trikem těchto léčiv je inhibice enzymu cyklooxygenázy - tím potlačují přeměnu kyseliny arachidonové na prostaglandiny, což jsou právě látky, které mohou stimulovat nádorový růst a potlačovat imunitní odpověď. Léčebnou látkou v hroznovém víně je resveratrol - působí jako antioxidant, má protizánětlivé účinky, brání vzniku nádorů i jejich rozvoji a dokonce potlačuje i už postupující rakovinné bujení. Jedná se o zástupce ze skupiny fytoalexinů - látek produkováných rostlinami jako odpověď na stresové podmínky prostředí či napadení patogenem. Resveratrol byl objeven u nejméně 72 rostlinných druhů rozmanitého taxonomického postavení, které jsou docela běžnou součástí lidské stravy - burské oříšky, moruše, ale relativně nejvyšší hodnoty byly nalezeny právě v hroznovém víně - je to snad možná odpověď druhu *Vitis vinifera* (Vitaceae) na různé houbové infekce. Vysoké hodnoty byly ovšem nalezeny nejen ve víně červeném, ale i v bílém a růžovém. Takže, na zdraví! □

Nature 384, 644-648, 1996.

Jiřa

Podivné bakterie

Zdravotnické organizace několika kontinentů byly v poslední době otřeseny zprávami o útocích zvláštní varianty *Escherichia coli*. Tato bakterie byla považována za neškodného obyvatele našich střev. Nedávno však ukázala svoje drápky: tisíce lidí v Japonsku byly nakaženy tepelně neupravenými ředkvemi, minimálně 60 Američanů se dlouho nedotkne nepasterizovaného jablečného džusu a mnoho dalších bude vzpomínat na kontaminované hamburgery, které zavinily vážná onemocnění.

Vědci se ptali, čím to je, že některé bakterie mění svoje dosavadní zvyky a začínají se chovat podivně. Zjistilo se, že mnoho infekčních izolátů zmiňované *E. coli* má jeden společný rys - a to nefunkční aparát, který normálně opravuje chyby vznikající v DNA. V genomu se pak hromadí větší množství mutací a to přispívá k rychlejší proměnlivosti a přizpůsobivosti novému prostředí. Jako by toto samo o sobě nestačilo, dalším důsledkem poškození reparačního aparátu je, že bakterie snadněji přijímají cizí DNA a začleňují ji do svého genomu. Tato informace by se na první pohled nemusela zdát nijak významná, ale uvážíme-li, že bakterie mohou touto „lacinou cestou“ získat i resistance k antibiotikům, dostává rázem na důležitosti. □

Science 274: 1081

Danuše

Svět se točí v kruhu

Před nedávnem oznámili vědci z laboratoře IBM v Zurychu, že sestrojili počítač. Maličké počítačové sestrojení udávanými v nanometrech přišlo na svět asi 2000 let poté, co poprvé spatřil světlo světa jeho velký předek (velký jak velikost, tak i dopadem na vývoj lidstva). Tentokrát to nejsou kuličky navlečené na drátčích, ale molekuly uhlíku uchycené pěkně vedle sebe na měděný povrch. Nové fyzikálně-chemicko-matematické hračky je prorokována oslnivá budoucnost. Měla by umět uchovávat data mnohem lépe a kvalitněji než dnešní počítačové čipy. Uvedení do praxe však ještě zdaleka není

propracováno, takže si nespíš budeme muset nějaký čas počkat. □

Science 274: 1079

Danuše

Věda doplácí na cizí hamižnost

Na severoamerickém kontinentě se našel vynikající studijní objekt - mužská kostra stará asi 9300 let. Vědci zajásali a pustili se do práce. Po dlouhých dnech se konečně podařilo vyizolovat z kostí prstních článků dostatek DNA. Analýzy začaly pomalu naznačovat, jakého původu asi majitel kostry byl, ale v tomto bodě byla práce zastavena. Vypadá to, že sotva se projekt rozběhl, bude ukončen a výsledky se hodí do koše, nebo v lepším případě někam hluboko do archivu.

A proč? Protože vlastníci pozemku, kde byla kostra nalezena, neústupně trvají na tom, že kosti chtějí mít oni a že si je zase pěkně pohřbí. Tak se asi nedozvíme, zda předci onoho muže žili tam či onde, a o původu severoamerických Indiánů se budeme moci opět jen dlouze dohadovat. □

Science 274: 1071

Danuše

Proč nemají banánové mušky pseudogeny ?

Mít pseudogeny (nefunkční kopie genů) je dosti obecnou vlastností různých skupin živočichů. *Drosophila* pseudogeny nemá. Veškeré údajné pseudogeny u drozofil nesou stopy molekulární evoluce, které nesvědčí o patřičném nadhledu nad selekcí a nad funkčními omezeními, které by pseudogeny mít nepochybně měly. Absence opravdových pseudogenů u drozofil není pouze hádankou, ale i překážkou pro odhady rychlosti a průběhu neutrálních změn DNA. Tento problém je zvláště naléhavý, pokud jde o studium insercí a delecí, neboť tyto typy mutací mají v normálních funkčních genech větší efekt a jsou proto odklizeny nemilosrdnou selekcí. Skupina harvardských molekulárních biologů pod vedením D.A. Petrova navrhla řešit tento problém pomocí retrotransposabilních elementů bez dlouhých koncových úseků opako-

vaných sekvencí (non-LTR). Těmto retroelementům je vlastní sklon tvořit nefunkční „dead-on-arrive“ kopie sebe samých, jako obvyklých vedlejších produktů jejich traspozicičního cyklu. Fylogenetická analýza non-LTR elementu *Helena* u skupiny druhů z příbuzenstva *D. virilis* ukazuje, že jeho nečinné kopie ztrácejí DNA neobvykle vysokou rychlostí, nejspíš mohutnými delečními procesy. To by vysvětlovalo i nepřítomnost pseudogenů u drozofil. Tato zjištění mají i obecný význam pro zkoumání evoluce genomů, která je zřejmě podstatně ovlivňovaná chováním repetitivních elementů a jejich regulací. Petrov a jeho spolupracovníci ze svých výsledků vyvozují, že nápadné rozdíly ve velikostech genomů různých druhů nesouvisejí s mírou příbuznosti jejich kódujících sekvencí (tzv. paradox C-hodnoty) jsou způsobeny variabilitou v rychlosti delečních procesů v jednotlivých genomech. Někteří odborníci však navrhuji alternativní vysvětlení, podle kterého by mohla existovat nějaká selekce na kratší délku jednotlivých úseků kódujících i nekódujících sekvencí, třeba díky možné selekční výhodě menší velikosti genomu. □

Nature 384, 315-316, 346-349. *Pfčh*

Bezocasé larvy sumek a zinkové prsty

Mnoho vývojových linií živočichů zahrnuje blízké příbuzné skupiny s odlišnými průběhy ontogeneze. Takové skupiny představují vhodné modely pro studium evoluce ontogenetických mechanismů. V procesech účastnících se ontogeneze hrají klíčovou roli regulační geny s konzervovanými strukturami rozpoznávajícími regulovaná místa na DNA. Mezi tyto

struktury náleží například homeodoméno nebo „zinkové prsty“ (struktury, ve kterých lze vidět s jistotou fantazií dychtivé prstíky, navíc ještě obsahující pár atomů zinku). Nedávná studie ontogeneze dvou blízké příbuzných druhů sumek ukázala, že za změnou ontogeneze, ke které u jednoho ze druhů dochází, stojí právě gen se „zinkovými prsty“, *Manx*. V ontogenetických cyklech sumek se v naprosté většině případů vyskytuje „urodelní“ ocasatá larva vzevřená pulce. V ontogenezi zhruba tuctu druhů z celkového počtu 3000 je k nalezení „anurální“ bezocasá larva, morfologicky dost odlišná od larev urodelních (nemá otolit - pigmentovaný sensorický orgán, strunu hřbetní a ocasní svalstvo). Současná fylogeneze sumek praví, že anurální typ larev vznikl nejméně 5 krát nezávisle z „urodelních“ předků. Zmíněná studie se zabývala blízké příbuznými druhy *Molgula oculata* a *Molgula occulta*, z nichž první má urodelní larvu, druhý larvu anurální. Experimentální mezidruhová hybridizace vajíčka *M. occulta* pomocí spermie *M. oculata* vyrobila larvu, ve které byly znovuoobnoveny „strunatčí“ rysy. Molekulární analýzou bylo zjištěno, že za vším je gen *Manx*, který se v urodelním typu ontogeneze exprimuje v buňkách, ze kterých později vznikají ony strunatčí vlastnosti a naopak je v anurálním typu ontogeneze regulačně zablokovan. V mezidruhových hybridech je jeho exprese obnovena. Další výzkum regulačních genů typu *Manx* by mohl opatřit záchytné body pro pátrání po vzniku „strunatčích“ znaků jako evolučních novinek u otce prastrunatce. □

Science 1082-10/83, 1205, 1208. *Pfčh*

S botaniky do teplých krajů aneb za přírodními krásami západního mediteránu (2. část - dokončení)

Následující den nás čekal zážitek zcela odlišný od všeho dosavadního - kulturní. Dorazili jsme totiž do vysněného města - Granady. A skutečně Granada nezklamala. Město bylo poslední baštou Arabů na Pyrenejském poloostrově v době, kdy již celé ostatní území dobyli zpět křesťané, a padlo až v roce 1492. Naštěstí nebylo zničeno a ty nejkrásnější památky byly zachovány až do dnešní doby. Nemá cenu, aby se tu člověk rozplýval nad krásou výzdoby paláce, nad mohutnými hradbami a nekonečnými zahradami - všechno je třeba jednou vidět! Zvláště pak pohled přes palác na zasněžené vrcholky Sierry Nevady je dostatečně úchvatný. Ovšem našli se i šílenci, kteří raději celý den překládali kytky, než aby se šli podívat do města. Budiž ale také řečeno, že někteří již jednou v Granadě byli.

K večeru jsme opět vyrazili do neznámých dalek a blížili jsme se k vrcholu botanické části našeho dobrodružství. Národní park Serrania de Ronda nás nezklamal. Důležitým fenoménem tohoto území

a pro nás novým biotopem byly jehličnaté lesy s místním endemitem *Abies pinsapo*. Tahle jedle vytváří ve vyšších polohách velice nápadný habitus, který je z dálky dosti podobný cedru. Lesy si člověk ale nesmí představovat jako náš hustý smrčák. Z větší části to jsou dosti rozvolněné porosty, v nižších částech přistupují borovice *Pinus pinaster* a *Pinus halepensis* a nejnižší partie jsou tvořeny dubovými lesy. Zde ovšem se již vyskytuje další důležitý prvek západního mediteránu - dub korkový (*Quercus suber*). Jak všichni, kdo náhodou nevíte, si jistě podle jména domyslíte, získává se z jeho kůry korek. První přirozená borka je většinou dosti rozpraskaná a pro využití nevhodná a kvalitní korek se tvoří až po prvním oloupání kmene stromu. Pak se korek loupe asi tak každých 10 let, když dosáhne tloušťky tak 2 - 3 cm. Samozřejmě jsme si také všichni naloupali.

Pokud by někdo náhodou chtěl vědět, jak vypadal bylinný podrost zmíněných lesů, případně náhradní vegetace na jejich místě, ať si představí trny stokrát jinak a ví to docela přesně. Nejnápadnější a do dálky svítící byly totiž žluté keře několika druhů *Ulexů* (hlodášů) z čeledi Fabaceae. Ovšem naprosto nejdokonalejší pichloš patří sice do stejné čeledi, ale kvete modře - *Erinacea anthyllis*. Květy se však ztrácejí v průměře zkrácených pichlavých větévek a jestli můžu něco doporučit, tak až bude někdo z vás znovu brouzdat po S. de Ronda, za sedátko ke svacině si raději vyberte nějaký plochý kámen. Lhal bych ale, kdybych tvrdil, že tam nebyly kytky bez trnů. Byly a moc. Nejkrásnější byly například pivoňky (*Paeonia broteroii*), některé jednoděložné (*Narcissus*, *Gagea*, *Asphodelus*, *Fritillaria*) a samozřejmě orchideje. Ty nejkrásnější na nás však teprve čekaly.

Jak se totiž čekalo a potvrdilo, jedním ze zlatých hřebů putování byly louky pod maličkou a krásnou vesničkou Grazalema. Zde totiž byly skutečné plantáže *Ophrysů* (*O. speculum*, *O. tenthredinifera*, *O. lutea*, *O. scolopax*) i jiných orchidejí (*Serapias parviflora*), nádherné mečíky (*Gladiolus italicus*), ladoňky (*Scilla peruviana*) a samozřejmě veliké množství relativně nenápadných kytek. Z těch bych si dovolil jmenovat snad tu nejzajímavější - rod *Scorpiurus* z čeledi Fabaceae, který má lusky tak krásně zatočené a tvarované, že dokonale napodobují ocásek štíra. Mimo to, že vesnička je moc pěkná a má svůj osobitý ráz, mají tam nádhernou zeď obrostlou významných a nenápadných kytek, a tak se všichni k ní vrhli a fotili v těch nejužších šterbinách třeba kapradinku

Anogramma crista nebo vraneček *Selaginella denticulata*, ale ti soudnější fotili fotičí botaniky a teď mohou své obrázky směle vydávat za úlovky Jeruzalemské, a to konkrétně od „zdi nářků“. Graza lema bylo i místo, kde velká část účastníků okusila slasti nočního španělského života a místní kulinářské speciality, zatímco ti nejněvčetnější z nás překládali kytky za svitu slabé lampy v místním kempu.

Bohužel k ránu se zatáhlo a naše sny o nejlépe zachovaných lesích ve Španělsku na Sierra de Pinar se rychle rozmočily a zvítězily malomyslné návrhy slabších povah opustit divočinu a schovat se ve městě. A to v Seville. Což samozřejmě není žádné obyčejné město. Nádherná obrovská gotická katedrála, korida, židovské město, univerzita a spousta dalších pozoruhodností byly náplast na naše zklamané očekávání.

A znovu jsme ujeli slušných pár kilometrů, abychom viděli nový typ vegetace. Tentokrát rozsáhlé písčiny v širší oblasti délty řeky Guadalquivir. Tyto jsou buď rozvolněné s větším či menším zápojem bylin, a nebo (z větší části) porostlé piniovými lesy. Borovice *Pinus pinea* je dost neuvěřitelný strom. Ve svém optimálním provedení vytváří krásné deštníkovité, na dálku určitelné formy, jindy vypadá jen jako nízká kleč. Má nádherné a velké šišky a především moc dobrá semínka. A co podrost těchto lesů a přímořské písčiny? Všechno byla prostě jedna velká nádhera. Různé druhy vřesovců, moc pěkné a dekorativní trávy (*Briza maxima*, *Vulpia membranacea*) a třeba také nádherná velkokvětá drchnička *Anagallis monelli*. A to všechno jsme zkoumali v hučícím příboji Atlantiku, který měl pobřeží poseté všemi možnými lasturami. Bohužel, nebylo nám dopřáno strávit v jeho blízkosti a pod blikajícím majákem obě plánované noci a po drobné potyčce s policií jsme vyklidili pozice a v noci se utábořili v mladých eukalyptových porostech asi 30 km od pobřeží. Jak se ukázalo, lokalita byla velice vhodná, zvláště pak pro velké množství komárů. Jeden ze znalých pesimistů rozhodně tvrdil, že tady jsme v malarické oblasti, a sypal nám na hlavu eukalyptové listy, které mělo teoreticky komáry odhánět. Jak se ovšem ráno ukázalo, účinek byl opravdu pouze teoretický, a tak někteří vybraní jedinci museli používat sirky k otevření vlastních očí a jejich tváře vypovídaly cosi o velmi těsné spolupráci se sosáky zmíněných komárů. Leč předpokládané katastrofické scénáře se nenaplnily a nikdo malárii nedostal.

Nyní nás čekalo další významné a historicky slavné město - Cordoba. Dlouhou dobu kolem přelomu prvního a druhého tisíciletí nejvýznamnější centrum arabského Cordobského chalífátu. A na město je to také znát. Co je asi nutné zmínit, je most přes řeku Guadalquivir, na kterém jsou ještě zřejmé jeho počátky z doby římské, a pak samozřejmě katedrála. No, katedrála - ona je to vlastně mešita, kde byla jen v prostředku vybudována jedna loď pro křesťanské účely - no prostě neuvěřitelné spojení kultur. Jediná stinná stránka tu zůstala z dob pohanských - totiž dosti nekřesťanské vstupné. A protože zřejmě čirou náhodou nikdo ve spletitých uličkách starého města nezabloudil, mohli jsme pokračovat do tentokrát zcela neznámého území národního parku Cazorla.

Abych se také trochu zmínil o tom, jak vypadá takové běžné vnitrozemí Španělska. Samozřejmě jak kde, ale co my jsme viděli, tak byla většinou velmi kulturní krajina, dosti silně obhospodářovaná a například v okolí městečka Cazorla plná olivových hájů všude kam oko dohlédlo. To mělo i své nepříznivé následky na nás. Nejen, že olivy nebyly zralé, ale především nebylo večer kam hlavu složit. A tak jsme tak dlouho hledali, až jsme našli moc pěkné místo - ovšem na hřbitově. Aspoň jsme o tom byli všichni přesvědčeni, protože poměrně blízko města a uprostřed olivových hájů takový lesík velikých cypřišů rozhodně nevypadal jako něco jiného, přestože hroby již moc patrné nebyly. A protože bylo právě čarodějnic a ve vykotlaných kmenech okolních oliv se tu a tam našly hořící svíčky, nebyl to zážitek zcela tuctový. Bohužel ráno nás probudil déšť a ten nás víceméně provázel celým pohořím Cazorla. Takže jsme nemohli dostatečně vychutnat nádherné jehličnaté lesy s převahou *Pinus nigra* ssp. *salzmannii* a *Pinus pinaster*. Navštívili jsme také něco jako prameny Guadalquiviru a nádherné údolí opět plné zajímavých kyttek. Například

Anarrhinum bellidifolium (takový divný hleďíček - Scrophulariaceae) a *Globularia spinosa* (Globulariaceae) patřily mezi nezapomenutelné.

A pak už jsme nastoupili smutnou zpáteční cestu. No, ona tak úplně smutná ještě nebyla. Především jsme strávili moc příjemné chvíle v jednom z nejkrásnějších měst Španělska - Toledu. Co bylo všechno řečeno o spojení kultur, v tomto městě platí dvojnásob. Vizigótské muzeum, arabská pevnost a mosty, nádherná gotická katedrála a úzké židovské uličky jen slabě vyjadřují skutečnou krásu města. Zde opět řada z nás vychutnala kouzlo nočního života v cizích krajích.

Při další cestě jsme ještě stihli alespoň zahlédnout nádherně zachovalý zbytek dubového lesa, krásné erodovanou krajinu před Zaragozou a strávili jsme zase jeden aklimatizační den na přelomu mediteránu a střední Evropy ve Francii. Tam už se tu a tam našla i nějaká kytka, kterou jsme znali důvěrněji i od nás. Viděli jsme například nádherné žluté vstavače (*Orchis provincialis*), krásné plodný *Ruscus aculeatus* (příbuzný asparagusu, který kvete na zploštělých větévkách - fylokladiích) a kvetoucí atlantsko-mediteránní element - cesmínu (*Ilex aquifolium*). Bez komplikací jsme pak závěrečným celonočním finišem dorazili až domů.

A co říct na závěr? Snad se všechno všem účastníkům líbilo a pokud ne, tak si neumí vážit okamžiků strávených v bezprostřední blízkosti přírody. Pokud se vám některým zdá, že jste málo slyšeli o zvířatech, tak kontaktujte některé zoology či entomology (například Zdeněk Fric je takový vhodný kandidát) a oni vám jistě s radostí poví a ukážou všechno, co viděli, „založili“, či přivezli ve stavu živém. Pro koho to bylo málo kyttek, tak ten ať navštíví naše staroslavné herbářové sbírky a nejen to, všech 20 l líhu, které jsme zdárně převezli přes všechny hranice, jsme naplnili různými rostlinnými pozoruhodnostmi, takže i ve špiritusu je co vidět. A pokud vám stále není jasné, které kytky ve Španělsku hlavně převládají, tak Iberaký poloostrov představuje především nejvýznamnější vývojové centrum pro řadu Fabacek (nespočet žlutých neurčitelných rodů i druhů), pro čeled Cistaceae (rody *Cistus*, *Tuberaria*, *Halimium*, *Helianthemum*, *Fumana*) a také například pro dosti nepřehledné, ale krásné Inice a hleďky (*Linaria*, *Antirrhinum* - Scrophulariaceae). A vy, kteří jste nemohli nebo nechtěli jet (kapodivu zájem nebyl až takový, jak jsme všichni předpokládali) nezapomejte, pokud to bude jen trochu možné, botaničtí šéfové by rádi takovouto velkou exkurzi pořádali vždy obrok. A pro příště jsou stále ve hře dva velké trumfy - západní Turecko a Skandinávie - takže se jistě všichni dočkají. Snad jsme nikde ve Španělsku ostudu neudělali - až na drobnou ideologickou diverzi, kdy nejvýznamnější příbramský botanik Ruda Hlaváček nechal sušící se staré noviny (konkrétně Rudá práva - mají nejvyšší sušící papír) volně migrovat po celém Toledu. Snad ale kvůli tomu demokracie ve Španělsku napadne a třeba za šest let se bude moci tato úspěšná exkurze ještě s větším úspěchem opakovat. □

Milan

P.S. Pokud se zase někdo budete chtít na nějaké exkurzi ztratit, dejte to prosím vědět dostatečně dopředu. Návraty ztracených synů (případně dcer) jsou sice moc hezká věc, ale to hledání a čekání ...

Již přes tři čtvrtě hodiny svištím metrem v útrobách newyorského podsvětí. Vidina preurbanizovaného kolotoče na Manhattanu se postupně vytrácí a můj zrak přivýkl podzemní temnotě beznadějně přerušované bludičkami slabých světél v umastěných stanicích, které už ani nepočítám. Oplzle posprejovaný vagón, v němž předstírám flegmatického domorodce, se stává útočištěm stále výstavnějších zjevů. Míříme neodvratně k Bronxu jako zásilka vyrazeného dobytka na porážku. Dvě hyperobézní Afroameričanky uvězněné ve virtuálním světě svých walkmanů sedě rozkydle přímo naproti mně a svými tupě smířenými výrazy a priori odrazují dotazy případného zvidavce. Svůj výlet do Bronxu jsem dopředu důkladně připravil a stylově se na něj oblékl i ozbrojil, abych nevyčníval. Najednou se zcela nečekaně metro vylouplo nad zem. Skrz počmáraná okna hltavě nasávám pověstný exteriér. Trochu mě to zklamalo. Zatím nikde nevidím přestřelky, orgie za bílého dne ani upalování zaživa a další atrakce. Mezitím se mohutně rozpršelo, což dokonale zvýraznilo atmosféru proslule "čtvrti zločinu". Ale aby nedošlo k omylu! Mým cílem nebylo přijít těsně před odletem do Evropy k úrazu. Toužil jsem na vlastní oči zřít poklady jedné z nejkrásnějších zoologických zahrad v USA a na světě vůbec. Již v roce 1993 psal National Geographic o Bronxské ZOO, že poskytuje zvířatům co nejpřírotenější podmínky, aby je návštěvníci mohli obdivovat tváří v tvář bez mříží a podobných bariér, jež navozují asociaci nedobrovolného zajetí. Zvířata jsou pak natolik spokojena v perfektních napodobeninách svých přirozených biotopů, že nemají důvod k útěku. Vidět tuhle filozofii v praxi bylo pro mě velikým snem.

Jak mě upozornil průvodce, jedná se o největší ZOO v USA, která pečuje zhruba o 4000 zvířat (1850 savců, 850 ptáků, 800 plazů a obojživelníků a množství bezobratlých). Barevný průvodce novinové velikosti vychází půlročně a je skutečně jako pro blbečky (v dobrém smyslu). Obsahuje od detailní mapky areálu zahrady s vyznačením těch nejnepředstavitelnějších služeb (jste-li vozíčkář, lze si telefonicky zamluvit lidského průvodce...), přes přehled kulturního programu (taneční šou afrických domorodců ...), až po

radostné novinky ze života ZOO (narodilo se nové nosorožce...). Nechci a ani nemohu vyjmenovat vše, co v Bronxu stojí za vidění. Pro návštěvu této zoo jsem obětoval celý den a bylo to zatraceně málo! Snad jen k nejsilnějším zážitkům: V pavilonu WORLD OF DARKNESS, který vystavuje vzácnou galerii soumravných a nočních zvířat, mne přepadla až mrtvolná úzkost a zároveň šok, když jsem s pokleslou čelistí mlčky pozoroval průřez hnízdem přisleplých sociálních hlodavců rypošů lysých (*Heterocephalus glaber*, Bathyergidae). Dokonalost instalace byla omračující!

V pavilonu plazů jsem to se svou ukecaností už nevydržel a oslovil jednu ošetřovatelku. Když zvládla typicky americké mdlouby nad tím, jak je to "cool", že jsem student až z České republiky, dohodila mi schůzku s jakousi Yvetou Pokornou v Pavilonu vodních ptáků. Krátce po poledni mě v království vodních opeřenců šokovala sympatická třicátnice: "Dobrý den!" Yveta - emigrovala těsně před pádem komunismu a podržte se!!! : studovala Pajdák v Českých Budějovicích, čili dokonale zná naše koleje a menzu. (Potkat takového člověka ve dvacetimilionovém New Yorku, tisíce kilometrů od domova. Jsou okamžiky, kdy člověk uvěří v osud!) Vždy milovala zvířata a dnes o ně dbá coby ošetřovatelka zde v Bronxu. Zatímco mě provázela v zákulisí zahrady, vyprávěla spousty perliček: prý jim pochopili hoazinové (*Opisthocomus hoazin*, Cuculiformes?), poněvadž strava, kterou je zkoušeli krmit, prý neodpovídala složení jejich intestinální mikroflóry. Zavedla mě též k budoucímu, mamutímu pavilonu pro tučňáky na špičkové úrovni (umělé vlnobití nevyjímaje, ...). Připomínal spíše sportovní halu! Viděl jsem tuny zmrazených myšek, myší a potkanů nejružnějších velikostních kategorií a detailní rozpisy diet různých druhů ptáků. Ve zvířecím lazaretu jsem dostal dvě lelič píruka pro štěti (Caprimulgiformes). Když jsem neskrýval svůj obdiv k dokonalým imitacím přirozených podmínek, v nichž jsou zvířata chována, poreferovala mi Yveta o nedávné návštěvě vyslanců pražské ZOO zde v Bronxu. Naši američtí kolegové se prý nijak netají s technologiemi výroby napodobenin umělých větví, stromů ... a údajně zdarma poskytli českým zvidavcům potřebné informace. Nechme se tedy překvapit, co se v Praze změní. (Tak mě napadlo. Doufám, že se pak naše ZOO nestanou následkem luxusního vstupného snobskou atrakcí výhradně pro vymaštěnce s eurotelefony po kapsách. Uvidíme.) Na základě mnou vyřčeného přání vidět *Afropavo congensis* (Galliformes: Phasianidae), se Yveta prodírala v podrostu "afrického deštného lesa" a pokoušela se nahnat pestrobarevného krasavce blíže k zábradlí. Tak trochu mě zklamala, že by se do Čech nikdy nevrátila. (V naší partě českých číšníků vyklíčila za Oceánem docela slušná národní hrdost. Zvláště v situacích, kdy nám došlo, že narozdíl od leckterých amerických domorodců nemáme místo mozku hamburger. O českém kulturně historickém zázemí ani nemluvě.) Bývalý komunistický režim v ČSSR ji zřejmě omezoval a odradil natolik, že upřednostnila lákadlo svobody i přes zbožštělou nadvládu byznysu, všudypřítomnou přetvářku a ubíjející smysl pro konzum. Obhajovala se, že lidé kolem zvířat a ZOO se vymykají typicky americké mentalitě (docela bych souhlasil, protože například personál Yellowstoneu ve Wyomingu nás příjemně překvapil svým "přírodním, nemateriálním přístupem"). Ameriku - zemi neomezených možností, ale omezených lidí přijala za svou novou vlast před 8 lety. Z platu ošetřovatelky v pohodě uživí čtyřčlennou rodinu, ale vaří si prý počesku, což vyjde levněji než dennodenní pasivní přezvykovaní ve výkrmnách u Mc Donald's. Než jsme se rozloučili, několikrát zdůraznila, abych si nenechal ujit JUNGLE WORLD a at' prý do Bronxu pošlu všechny své spolužáky a přátele!

Svět džungle! Samotná vstupní brána této atrakce navozuje asociaci deštného pralesa svým dobrodružným aranžmá podobně jako přepisklé fantastické dekorace v hollywoodských zábavných parcích. Když vás pohltí ono fiktivní království džungle, instinktivně očekáváte, že vás zpoza rohu přetáhne bičem Indiana Jones nebo vám za krk spadne tarantule. Onen americký filmařský smysl pro perfektní iluzi znatelně zavání i zde, v ZOO. Naštěstí vás uvnitř namísto Mickey Mouseu a vetřelců čekají úchvatné scénérie se spoustou tropické zeleně (napodobeniny nerozeznáte!), které vás blahodárně zregenerují po

mnoha dnech strávených v zajetí civilizačního běsu mezi mrakodrapy. Navíc vydatný déšť odzbrojil davy ječících turistů šustících popcornem, které opravdovému zájemci intenzivně pijou krev ve všech mamutích muzeích na Manhattanu. Celým komplexem se klikatí dřevěná lávka a vy se můžete dosyta vynadávat na výjevy z džungle jen tak přes zábradlí lávky, jako když se doma v paneláku nahýbáte z balkónu. Nikde žádné mříže! Nanebevšvý výškový rozdíl nebo tlusté sklo (šelmy). V zábradlí jsou názorně vyznačeny latinské názvy a pozoruhodnosti týkající se zvířat defilujících "na scéně". Jednotlivá zastavení divákovi odkrývají impozantní pohledy do pralesního šera těch nejvzdálenějších koutů naší planety. Bezprostředně po vstupu vás pobaví neohrabaná akrobacie připitomělých klokánků stromových (*Dendrolagus lumholzi*), zatímco asijská šelma binturong (*Arctictis binturong*, Viverridae) odpočívá svinuta ve větevnatém hnízdě nad zemí. Vzápětí žasnete nad dábelky věrnou napodobeninou mangrovového pobřeží, kde na chůdových kořenech ukotvených v bahně majestátně poposedávají kahau nosatí (opice nosatá), (*Nasalis larvatus*, Presbytidae) se svými nateklými frňáky. Bahnitý terén pod nimi oživují hbité vydříčky *Aonyx cinerea* (nejmenší vydra na světě, Mustelidae), které neúnavně kmitají z vody do vody... Detailní průřez biotopem názorně poskytuje několik velkých akvárií, kde lze donekonečna pozorovat méně nápadné obyvatele mangrovů (*Toxotes jaculator*, *Carettochelys insculpta*, *Periophthalmus barbatus*, poustevníček *Coenobita*, ryбка *Melanotaenia nigrans*, ...) o flóře nemluvě (*Rhizophora mucronata*,...) Všude kolem divoce štěbetají exotické ptačí hlasy, zurčí stylizované vodní toky a pravidelně syčí mživé spršky, jež dotvářejí atmosféru nedýchatelné stoprocentní vlhkosti. Bez mála hodinu jsem na sebe nechal působit tuto zastřešenou iluzi světa džungle, království tapirů, gibbonů a dalších krásných zvířat. Kolem čtvrté hodiny vyběhám jak šílenec do prudkého krupobití avšak s nepopsatelným pocitem zadostiučinění po skvěle stráveném dni. Rád bych se na Manhattan dostal ještě za světla. Přesto jsem si jist, že jsem neviděl maximum: například ještě dnes mě mrzí, že jsem neslyšel mluvící odpadkové koše, o kterých mi barvitě vyprávěli moji prázdninová kamarádi. Údajně návštěvníky upozorňují, aby odpadky vhodil do nich. Inu Amerika!

Bylo... nebylo..., na západní polokouli, tisíce kilometrů od evropské domoviny, za široširým oceánem se na východním pobřeží USA rozkládá jedna z největších světových megalopolí. V jejím srdci nespoutaně vře, dábelky syčí a divoce plive síru pověstné peklo na zemi - BRONX. Kromě děsivých bytostí z newyorského podsvětí vás zde čeká výjimečná ZOO a v ní AQUATIC BIRD HOUSE a v něm čechoamerická průvodkyně, která vás zdarma provede, povypráví a poradí. Na všechny dobrodruhy z BF JU, kteří o prázdninách vyrazí tím správným směrem, se moc a moc těší YVETA POKORNÝ. □

V E L R Y B A

Milí studenti, vážení kolegové, milá fakulto,

chtěl bych se s vámi podělit o dojmy a zážitky z mého tříměsíčního pobytu na King George Island, Jižní Shetlandy v Antarktidě, konkrétněji z polské vědecké stanice H. Arctowského. Troufám si odhadnout, že již slovo Antarktida přitahuje zájem široké přírodovědecké veřejnosti. Je to velice svérázný kontinent, kde více než 99% pevniny je pokryto ledovým příkrovem dosahujícím mocnosti až 3 km. Minimální teploty měřené na kontinentálním platu dosahují závratně nízkých hodnot (-89,6°C). Nemusím asi připomínat, že díky narušení ozónové vrstvy je celá tato oblast vystavena vysokým dávkám UV-B záření, které poškozuje fyziologické a biochemické pochody živých soustav. Největší rychlosti větru bývají zpravidla měřeny v okrajových pobřežních částech Antarktidy, tj. v místech, kde se setkávají katabatické studené vzdušné masy stékající po povrchu ledovců s teplejšími mořskými vzdušnými proudy. Průměrné rychlosti větru zde dosahují 50 km/h, porvy a větrné smrště dosahují rychlosti až 250 - 300 km/h. V této subantarktické humidní oblasti větrných bouří se nacházejí také Jižní Shetlandy a ostatní ostrovy v okolí Antarktického poloostrova.

Přes všechny tyto extrémní životní podmínky na samotném kontinentě, na Antarktickém poloostrově a subantarktických ostrovech zde existují velmi specifická a bohatá společenstva všech typů organismů (počínajíce hnízdišti tučňáků čítajících mnoho tisíc kusů až po bentická společenstva sinic sladkovodních mokřadů produkující nesmírně vysokou biomasu).

Zájem veřejnosti o Antarktidu prošel za posledních 100 - 150 let třemi obdobími. Po nejstarším objevitelském a dobytelském období nacházíme na mořském pobřeží a odledněných mořských terasách kosti mořských savců a trosky velrybářských osad. Po období vědeckého soutěžení během posledních 20 - 50 let zde naopak zbylo množství stanic s velice širokým spektrem vědeckých přístrojů a zařízení, od nejjednodušších pomůcek na měření klimatu po obrněná obojživelná vozidla a traktory. Současný trend objevování a využívání Antarktidy směřuje ke stále masovějšímu využívání tohoto kontinentu pro tzv. turistický obchod. V minulém roce např. dosáhl zisk turistických kanceláří 60 miliónů USD. Celosvětové investice do výzkumu Antarktidy nepřekročily 2 miliardy USD.

Antarktida je unikátní přírodní laboratoř pro fyzikální vědy a pro medicínu. Fyzikové studují zákonitosti kosmického záření a magnetismu Země. Kosmické záření pronikající k Zemi reaguje s atmosférickými plyny. Touto reakcí vzniká záření o různých vlnových délkách, které je pozorováno jako světélkující obloha „Aurora“, pozorovatelná především v období polární noci. Modré světlo „Aurory“ je produkováno reakcí s dusíkem, červené a zelené reakcí s kyslíkem. Výzkum magnetického pole, které je zdrojem pohlcování kosmického záření a vzniku Aurory, je možný jen v polárních oblastech a jihopolární oblast je k tomuto účelu zvláště vhodná. Na studium kosmického záření je navázán medicínský výzkum fyziologické a psychologické reakce organismů vědců pracujících v Antarktidě na specifické životní podmínky. Životní styl těchto vědců je v mnoha směrech podobný podmínkám kosmických letů.

Kromě geografie a geologie největší posun vědomostí o Antarktidě přinesly biologické a ekologické vědy. Velké množství vědeckých prací přineslo poznatky o základních funkcích mořského i terestrického - sladkovodního ekosystému. Výzkum antarktických ekosystémů také ukázal, jak zranitelný tento biologický systém je a jak citlivý management bude muset být do budoucna použit při jeho ochraně.

Současný zájem biologů a ekologů o antarktické ekosystémy se soustřeďuje na studium tří základních problémů:

1) Rekonstrukce světové biosféry a jejích změn v závislosti na změnách klimatu. Antarktida je jedinečná laboratoř sloužící jako nedotknutelná banka, v níž je ve vrstvách ledu uložena historie celé planety.

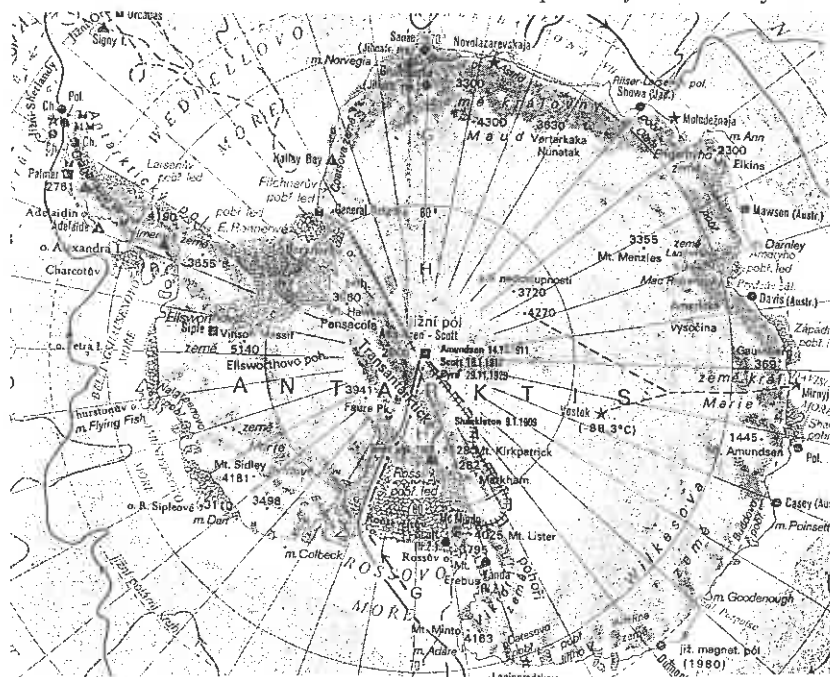
2) Antarktida je svou rozlohou největší biologický systém, kde po tisíciletí přetrvávají velice extrémní přírodní podmínky. Z hlediska rozlohy a extrémnosti podobné podmínky můžeme nalézt pouze na Marsu nebo jiných planetách či měsících naší sluneční soustavy. Organismy zde žijící slouží jako jedinečné ukázky schopnosti organismů adaptovat se na specifické přírodní podmínky.

3) V neposlední řadě je antarktický biologický systém je citlivým indikátorem změn zemské biosféry. Jakékoliv změny v přírodních ekosystémech Antarktidy predikují posun ekologické rovnováhy. Například průměrná roční teplota oblasti King George Island se za posledních dvacet let zvýšila téměř o 5°C. Následkem oteplování se snižuje početnost tučňáků. Američtí kolegové tento pokles vysvětlují úbytkem icebergů (víceletých sladkovodních ledů, které jsou unášeny mořskými proudy do teplejších oblastí a na které je vázán rozvoj ledových řas). Ledové řasy (ice algae) tvoří hlavní součást potravy krilu (mořští korýši), který naopak v dalším potravním stupni slouží jako hlavní potrava pro tučňáky.

Náš tříletý klimatologický a algologický výzkumný program je zaměřen na studium terestrického ekosystému okolí stanice H. Arctowski. Brněnští klimatologové zde měří výměnu zářivé energie mezi atmosférou a povrchem mořské terasy včetně monitoringu UV-B záření. Náš algologický program navazuje na tato měření studiem druhové diverzity sinic a řas, jejich produkce a monitoringu fyzikálně-chemických vlastností semi-aquatických biotopů (potoků a půd), jež se nacházejí nebo protékají územími odledněnými v různých časových obdobích. Náš vědecký program úzce navazuje na polský výzkumný projekt terestrického ekosystému okolí stanice a zátoky Admirality. Polský vědecký program je součástí celosvětového výzkumu antarktického ekosystému SCAR, koordinovaného britským institutem pro výzkum Antarktidy (British Antarctic Survey).

Těším se na shledanou při kursech „Ekologie řas“ a „Ekologie extrémních a speciálních biocenóz“.

Pro Šklíbu zvláštní zpravodaj z Antarktidy Josef Elster.

Příběh Sváté Genciany

Katedrála byla ponořena v tajemném přítmi. Davy věřících seděly mlčky očekávající mystérium zrození Světla. Pouze okny v kupoli pronikaly do šera poslední paprsky slábnoucího slunce. Důmyslně odráženy, vytvářely kužel rudého světla, jež ozařoval kruhovou plošinu uprostřed chrámu. Nad ní se vznášela, udržována neviditelnou silou, Nejsvětější koruna Zlatého Draka Stvořitele. Velký zlatavě zbarvený drahokam na jejím vrcholu počal s ubývajícím světlem zářit stále intenzivněji, jakoby pohlcoval sluneční paprsky a sytil se jejich energií. Proud paprsků náhle ustal a záře drahokamu pohasla. Všichni věděli, že se dlouho očekávaný okamžik blíží. Velekněz - Atar - stojící na plošině pod Korunou pokynul rukou a sbor na galerii se rozezpíval: „Povstaňte lidé, než se v tmách rozední! Povstaňte lidé, končí den poslední!“ Věřící povstali, oči plné údivu. Velekněz promluvil zpěvavým hlasem: „Nechť zvony zní v tento den poslední...“ Následovala chvíle ticha, již však přerušil hlas zvonu. A přidávaly se další a další. Zakrátko celý Valmar zněl do nočního ticha. Lidé se ještě nestačili vzpamatovat, když tu v drahokamu na Koruně vzplál opět onen vnitřní jas a tenký paprsek bleskl temnotou. Z obřadní nádoby vyšlehl plameny.

Po skončení obřadu rozvěřel Atar Svatoou knihu knih a pravil: „Posledněme nyní příběh o Paní Gencianě, která zasvětila život šíření víry a pro víru jej položila. Ó blahoslavená, dovol, ať si v tento významný den připomeneme tvou památku, jež nadále žije v našich srdcích i ve vodě, již světime naše kněze a chrámy.“ Zahleděl se do knihy a počal číst podivuhodný příběh.

Slunce se již sklánělo za obzor, když družina dorazila na dohled vesnice. Po několika dnech strávených na prašných cestách působila drobná veska na kamenitěm svahu nezdaleko lesa jako krásné město. Po dlouhé době opět spatřili místo osídlené lidmi. Tenhle kost Semelského knížectví byl neobvykle pustý a mnohademí pochod neosídlenou travnatou pustinou byl vskutku vysilující. Před vesnicí sesedli jezdců z koní a do vesnice vkročili pěšky, jak bylo zdejší zvykem. Družinu tvořili čtyři muži zuchmlaní v dlouhých zelených pláštích a jedna oljka v bílé říze a plášti barvy havraních křídel. Na jejím krku se blýskal zlatý Menelgíjský kříž, který nosivají kněží.

Ve vesnici byl podezřelý klid. Muži doprovázející kněze chystali. Došli až na kruhovitou náves. Chladný vítr si zále pohrával s popadanými stéblky obilí a ve větrech je zvedal vysoko k obloze. Je čas žni, vesničané jsou asi na polích, pomysleli si Genciana, kněžka řádu Svätého Lyrise z Valmaru. „Podívám se do téhle chalupy,“ řekl jeden z mužů, „není již sice pole, avšak Arthova vláda trvá, a nikdo se neodvážil odnítout poutníky ze strachu před jeho hrůzou.“ „Zapomínáš, že jsme v Semelsku, milý Orlando, a přišli jsme sem naří vřtu teprve hlásat. Nemůžeme očekávat, že vesničané znají naše zvyky,“ odvětila Genciana strážci. „A mimo to, tahle podivná modla určitě slouží jiné víře než Menelgíu,“ dodala ještě a pískala na bílý obelisk uprostřed návsi. Byly na něm vytesány obrázky okřídlených nestvůr. Na bílavém kameni u jeho paty však bylo cosi zvláštního. „Vypadá to jako zaschlá krev,“ řekl jeden z mužů. „Zřejmě obětisté pohanským bohům. Vesničané tu občas podržnou

ještě, aby měli dobrou úrodu, nekazila se voda... nebo něco takového“ řekla Genciana. „Je zamčeno!“ volal Orlando od jednoho z domků na návsi. Pak je má domněnka správná, pomyslela si Genciana. „Pohled'te, je čas žni,“ pravila a zvedla ze země několik pšeničných klasů, „vesničané jsou určitě na poli někde nedaleko. Vyčkejme zde, než se vrátí. Světla se mísí, nemůže to dlouho trvat.“ Skutečně, obloha rudla v zapadajícím slunci, ale bylo vidět i srpek Hinoru. Jeho záře však byla ještě slabá a čekala, až ji posílí zlatavý Leo, jehož čas nastával později, když slunce zapadlo. A sotva se Leo vyhoupl na oblohu, zazněl kdesi v dáli hlasitý smích. V ohybu cesty se objevily postavy.

Genciana přebývala se svými průvodci ve vesnici již několik dní. Cítila svou misionářskou pouť jako poslání zavazující ji šířit víru do všech končin světa. Na cestách byla druhým rokem. Prošla mnohými kraji, avšak zde v Semelsku byla poprvé. Tato řídké obydlená země patřící Dorenskému království byla jako stvořená pro šíření víry mezi prostým vesnickým lidem. Ani v této vesnici tomu nebylo jinak. Genciana však pocítovala, že jí cosi k tomuto místu váže, jako by jí k tomuto místu připoutávala nějaká vyšší moc. Přestože vesničané byli velmi vstřícní a naslouchali jejím vyprávěním, zdráhali se o leccems mluvit. Zejména se to týkalo bílého obelisku na návsi. O účelu, k němuž sloužil, s ní nikdo nebyl ochoten mluvit. Kdykoli se zeptala, bylo jí odpovědí pouze mlčení a zdráhavé pohledy plné bázně. Až jednou v podvečer přišla za Gencianou mladá dívka Lilith, dcera starosty, a začala jí vyprávět zvláštní příběh.

„Pozitíí tomu bude rok, co do naší vesnice přijeli podivní muži, neznali naše zvyky, protože do ní vjeli na koních. Museli být z daleka, neboť zvyk vstupovat do cizí vesnice pěšky je rozšířen po celém jihu království. Chtěli mluvit s mým otcem. Pohrozili mu, že pokud nepřijmeme jejich bohy, povraždí celou vesnici. Všichni se báli. Můj otec tehdy jejich podmínku přijal. Brzy jsme poznali, jak hrozná to byla chyba. Museli jsme začít odvádět hanebně vysoké daně z veškeré činnosti a výnosů z naší, už beztak chudé, úrody. Vztyčili obelisk jejich bohů a tvrdili, že jej musí sytit lidská krev. Vždy při úplňku Hinoru obětují muže a když září v plné síle Leo, obětují ženu. Při minulém úplňku zemřel můj bratr,“ řekla Lilith a rozplakala se. „Pozitíí zazáří Leo a má krev nasytí kruté bohy,“ dodala ještě a zmizela v prodlužujících se stínech soumraku.

Třetího dne zněl vesnicí nářek. Kněží přiváděli spoutanou Lilith k obelisku. Tam již čekal velekněz s tasenou dýkou. Její čepel se zlověstně blyskala v záři pochodní. Leo zářil v plné síle na večerním nebi. Dábelský rituál mohl začít. Tu však Genciana vystoupila z davu spolu se svými ochránci a vzepřela se tak zlovůli sekty. To povzbudilo ostatní vesničany a ti poprvé pocítili odvahu vzepřít se a pozvednout proti sektě zbraně. Jejich vzpoura velekněze a jeho nohsledy zaskočila a ti začali ustupovat. Pouze velekněz se znovu vzbouřil a s chladným úšklebkem bodl Lilith do srdce. „Bohové dostanou svou krev, dají nám sílu a my se vrátíme. Tebe si taky najdu elfka a potom tě nezachrání ani tvá víra,“ řekl a dal se na ústup. Ačkoli byl pokoren, odcházel hrdě se srdcem plným zloby a nenávisti. „Má víra je silná, plná lásky, porozumění a soucitu. Nemusí zotročovat lidi a můj Pán netouží po krvi nevinných, avšak dovede být krutý k bezbožným tyranům s rukama potřísněnými krví,“ odpověděla hrdě Genciana veleknězi.

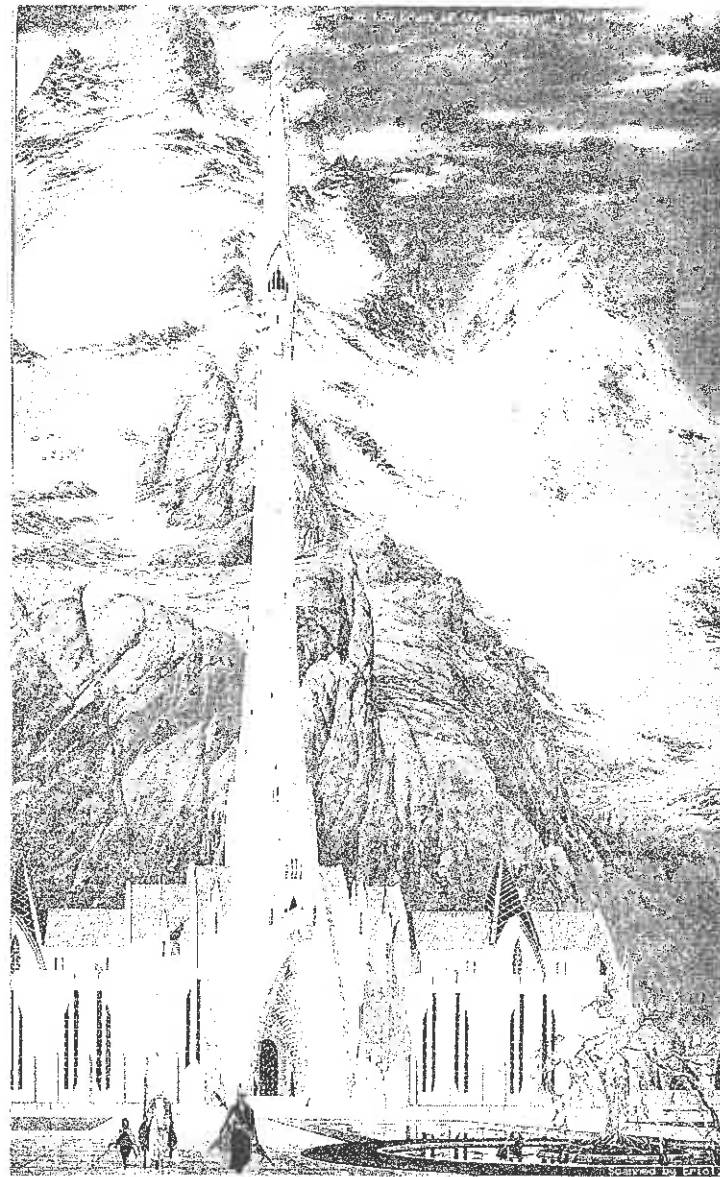
U paty obelisku oplakávala matka svou dceru. Život z ní vyprchal spolu s krví, jež barvila zem. Genciana, plna zoufalství, že nedokázala smrt mladá dívky odvrátit, prosila Valar o slitování nad dívčinou duší, prosila o její navrácení z Benedonovy říše. Její slzy skrápěly okolní půdu.

Náhle se temná podzemní obloha rozjasnila a na severním okraji návsi se objevila postava. Krásná elfka oděná v bílém rouchu, vlasy v dlouhých pramenech splývaly až k zemi jako proudy zlata, hlava zdobená věnečkem nádherných květů. Z jejích ořechově hnědých očí vyzařovala síla, moudrost a klid. Okolo ní poletovali motýli a usedali na její šat. Pestrobarevní ptáci kroužili nad hlavami vyžděšených vesničanů. Elfka přistoupila ke Gencianě. Pod jejíma bosýma nohama rašila svěže zelená tráva a rozkvétaly květy sladkých vůní.

„Paní Lothloriel,“ řekla s posvátnou bázní Genciana a padla tváří k zemi. „Povstaň Genciano,“ pravila Lothloriel líbezným hlasem mocným jako nezměrná výše pohoří a hloubka propasti, krásným jako travnaté pláně rozkvetlé po dešti v bezpočet květů. „Přišla jsem, abych vyslyšela tvé prosby Genciano. Ví, co žádáš. Věz však, že nemohu z Benedonovy náruče vytrhnout duši této dívky aniž...“ „Rozumím tvým myšlenkám, Paní. Přesto se od svého přání neodvrátím.“ „Věděla jsem, že to řekneš. Tvůj čas však přijde později a pak budeš stát před velkým posláním a velké břemeno uloží Lyris na tvá bedra,“

dokončila Lothloriel svou řeč, avšak ozvěna jejího hlasu zněla ještě dlouho krajinou a šířila posvátnou bázeň.

Poklekla vedle mrtvého těla. „Staniž se,“ řekla a přiložila své ruce na dívčiny spánky. Lilith otevřela oči. „Zázrak, stal se zázrak!“ vykřikla Lilithina matka. „Díky krásná Paní i tobě paní Genciano.“ Lothloriel se beze slova otočila a pomalu odcházela. Tu zaržal bělostný hřebec, který vběhl na návěs a s Lothloriel v sedle se rozběhl pryč. Zůstaly po něm jen otisky kopyt vyplněné úlomky stříbra. Zdálo se, že se po chvíli běhu odpoutal od země a vznesl se se svou paní k nebesům. Když zmizeli z dohledu, zeslábla i záře a temná nebeská klenba přikryla opět krajinu svým hávem. Vesničané věnovali Gencianě úlomky stříbra ze šlépějí koně v podobě skvostné čelenky. Od té doby říkali Gencianě Stříbrná paní...

Svatá Almiel rozestřela svůj plášť nad krajinou a přišla noc. Na temné obloze se třpytily tisíce hvězd a zářily oba měsíce. Jejich světla se mísila. Zlatavá záře Lea a stříbrné paprsky Hinoru zalévaly krajinu měkkým světlem, bílým jako perutě labutí z jezera Linaewen. Cvrkání cikád, pípání nočních ptáků a šumění křídel sov a netopýrů dotvářelo poklidnou atmosféru tohoto večera. Po liduprázdných ulicích Valmaru se proháněl větrík pohrávaje si s plaménky luceren, které mihotavě osvětlovaly město. Z katedrály Zlatého Draka Stvořitele se ozývala poslední slova večerní mše. Líbezná hlasy elfů velebily Stvořitele. Jasný hlas zvonů zněl do nočního ticha.

I dnes se paní Genciana jako obvykle procházela v Lorienských zahradách. Nic nedala na varování své matky. „Má-li se proroctví Svaté Lothloriel naplnit dnešní noci, nemohu odstoupit od svého slibu a zpřetrhat jemná vlákna osudu a vymanit se z jeho moci. Natolik mne můj slib zavazuje,“ řekla matce večer, když jí zapřísahala, aby zůstala tuto noc doma. Z matčina nočního vidění pochopila, že naplnění dávného proroctví Paní Lothloriel se blíží. Bylo to již mnoho let, co zbavila jednu ze semelských vesnic krutovlády d'ábelské sekty a vesničany obrátila na víru Menelgilu. Dávno již nepůsobila jako misionářka. V církevní hierarchii postoupila až do rady Nimgolturi - Rady Patnácti - nejvyššího společenství Menelgilské církve hned po Atarovi. Přes svůj pokročilý věk stále ladně procházela Lorienskými zahradami po cestách sypaných bílým šterkem, které byly roubeny mohutnými stromy roztočivých tvarů, jejichž koruny se proplétaly a jako sepnuté ruce prosebníků mířily k nebesům, šeptající tisíce pění, když si vítr pohrával s jejich listy na své pouti krajinou.

Avšak u nedalekého křoviska, v místech, kde se stezka prudce stáčela na západ, již čekal osamělý muž v tmavém plášti s kápi, v jejímž stínu šlo jen těžko postřehnout jeho obličej plný jizev a šramů. Jen zář blízké lucerny se odrazila v jeho zelených očích s podlouhlými zornicemi. Genciana se blížila k zákrutu cesty. Ve vzduchu pocítila zvláštní chvění. Za křovím zahlédla záblesk očí. Na okamžik zaváhala. Muž za křoviskem znejistěl a nervózně přešlápl. Zapraskala větvička. Mezerou v listoví v korunách nahlédl na cestičku Hinor. Stříbřité paprsky ozářily prostranství. Genciana spatřila temný obraz muže. Ten již nemohl déle čekat. Měsíc prozradil jeho úkryt. Tasil dýku a vrhl se na Gencianu. Čepel pronikla bělostným hávem. Zvuk trhaných šatů. Děsivý výkřik zněl do noci. Genciana se zhroutil na cestu. Bílý šterk barvila krev prýšící z rány na hrudi. Vrah shodil kápi z hlavy. Teprve teď, v posledních chvílích života poznala tvář vraha. Na zjizvený obličej a podivné zelené oči velebně d'ábelské sekty nikdy nezapomněla. Stejně jako tehdy vedla jeho ruka smrtící ostří k srdci Lilith, vzala nyní život Gencianě. Velebně si spokojeně otřel svou dýku do bílé látky Gencianina oděvu.

Stalo se však cosi podivného. Ze země vedle Genciany vytryskl pramen vroucí vody. Mohutný proud zasáhl i obličej velebně. Zařval bolestí. Náhle vše ztemnělo. „Mé oči!“ vykřikl. Okolní svět pro něj zmizel v temnotě. Zadrnčela třetiva. Vystřelený šíp prosvítil vzduchem a zabodl se velebně do zad. Nový nával bolesti zkřivil jeho tvář do děsivého šklebu. Tělem projela křeč a velebně padl k zemi ještě než přiběhnoucí strážný stačil založit druhý šíp. Nepotřeboval ho, již ten první zasáhl neomylně - elfí šíp nikdy neminou cíl ...

... Za několik hodin se v Knize Menelgilské objevil nápis: Svata Genciana Stříbrná byla přijata mezi Maiar Svatým Lyrisem. Počínaje dnešním dnem budí jejím jménem svěcena voda, ona je ochránkyní Svatého Pramene, jež vytryskl na její památku a vězte, že jeho voda má nesmírnou moc, neboť je to dílo Svatého Lyrise - Pána z Valar...

„Slyšeli jste příběh Svaté Genciany, Stříbrné paní, kněžky Lyrisovy a Paní Nimgolturi,“ pravil na závěr vyprávění Atar a chrámový sbor pozvedl svůj hlas za doprovodu zvonů, píšťal, fléten, harf a jiných mnohem roztočivějších nástrojů ve velkém oslavném chorálu...

Neldor

CONFIDENTIAL

Milí Šklíbočecí!

Tak Vás všechny zdravím po té dlouhé odmlce. Doufám, že jste narozdíl ode mne nedostali strach, že naše milá společnice Šklíba nadobro umřela. Neumřela, jenom ulehla k zinnímu spánku a teď se s prvními paprsky zvěstujícími počátek čehosi, čemu by se s trochou nadsázky dalo říkat jaro, opět probouzí k životu.

To by teda bylo na úvod. Teď k jádru věci. Confidential do poslední Šklíby jsem psal tak dávno, že ani nevím co v něm bylo. Ani u sebe nemám poslední číslo, tak si to nemohu osvěžit. Vy už určitě taky nic nevíte, takže to vůbec nevádí. Výzva k poskytnutí návodů na zajímavé hry se minula účinkem. Z toho jsem vyrozuměl, že vás to vůbec nezajímá a jste absolutně nehraví nebo lakomí a všechny hezké hry si chcete nechat pro sebe. Budíž.

Vraťme se tedy k osvědčeným šifráům. Mám tu pro vás jednu záludnost, ale vy to určitě rozluštíte (zase tak moc záludný to není).

Djycuwev ki moftlé; uwšin fěnev tlyvičpě jepicpě djycy, vu yž wyzefyki qučívěc.

Kdyby Vám tohle bylo málo, tak si můžete zkusit ještě jednu šifru.

Yvpučmyxá vyavwixi lo wywěz, fy govíwmyxá mgyž xáp fkydí gxi rtwy.

A kdyby jste se i tak nudili. Můžete se realizovat (ale nekamenujte mě!).

Hbyqa xyj gyfe účyj mřybásur alcepkuzy būjyžaré h wuzfesáli jabqhéfe pebi. Lěhryří jabé qa re kyqjí beblyq, uvy sěršalu gyg meizísá fjuslě mpe wáxusi.

To byla hádanka. Když mi na ní odpovíte správně, tak se vám to povedlo. Napište mi, jak se vám to líbilo. Jestli se vám to nelíbí a nic mi neřeknete, tak mi vlezte na záda a zahrajte si piškvorky.

A nebo Číselný boj.

Vezmi čtvercovou síť 5x5 polí. Do jednotlivých okének začnete se soupeřem vpisovat střídavě pořadová čísla.

Začíná se jedničkou, druhý hráč napíše dvojku, první trojku, V každém políčku může být jen jediné číslo. Čísla nelze vpisovat, kam tě napadne. Číslo můžeš zapsat pouze do řádku, nebo sloupce, kam právě soupeř napsal poslední číslo, ale nesmí být od soupeřova odděleno jinou číslicí.

Ten, kdo nemůže napsat další číslo, přestože jsou v síti ještě prázdná pole, prohrává a výherce získává tolik bodů, kolik jednotek má poslední napsané číslo. V další hře začíná ten, který v předešlé hře začal jako druhý.

Hezkou zábavu!!!

Příště se polepšete, ať taky otiskneme něco podle Vašeho gusta.

Mějte se fajn a pokud Vám ještě zbývají nějaké zkoušky, tak se držte!!!

Romí

CONFIDENTIAL

Blázen a sochy

Najednou je ticho,
ticho uprostřed davu.
Kamenné obličej,
živé sochy.
Spěchající, ale strnulí.
Všechno je nějak z mramoru,
lesklé a třpytivé
a tvrdé a prázdné
a strnulé v pohybu.
Ale kdosi jde
mezi těmi sochami
a zpívá si,
asi je to blázen
- je to blázen.

Landa

Jak
najít cestu
zasypanou sněhem
odemknout bránu
se zrezivělým zámkem
otevřít okno
vstříc oslepující tmě
myšlence
ušlapané v blátě
jak
tichým zaklepáním
zbořit zeď

E. V.

Měsíc, břitký srpek, ostrý nůž,
ukrojil si krutě z mého těla,
tne hloubž, jsem už půlmuž,
už se kost bělá.
Měsíc, ten nůž,
ukrojil mi hlavu od těla,
právě teď.

Ukaž mi Měsíci, ukaž záda
a hvězdám chrstni sklenku do očí.
Dnešní prokletý den končí.
Ukaž mi, ukaž mi záda.

Podzim, šílená žena co kvílí
a rve si vlasy
ty chomáče, ta klubka hadů
padají na zem a zalézají pod
drny nasáklé jejich hleny.

David Kaftan

Hádky

Tak jak se vám líbily? Abych vám pravdu řekl, na některé bych asi nepřišel. Ale já měl narozdíl od vás po ruce i rozluštění. Takže bráno po rádkách hádky (z č.8, str.43 pozn. redakce) skrývaly toto:

ryba, ticho, mráz, řepa, zápalka, hlemýžď, sklep, hodiny, psaní, díry v síru, klika u dveří, uhel, rak

Teď bych vás chtěl seznámit s poněkud zajímavějšími veršovánkami. Jmenují se:

Číselky*Definice:*

Podstata číselky je v tom, že z hlásek základního výrazu (jádra), jež se označují arabskými číslicemi, se vytvářejí nová slova, tzv. dílčí prvky.

Příklad:

32145 schne a vadne
roste za alejí
řešení je snadné
12345 podřeže ji.

Řešení: lipka - pilka

tj.	1 - p	z toho je vyvozeno	l - 3
	2 - i	další slovo:	i - 2
	3 - l		p - 1
	4 - k		k - 4
	5 - a		a - 5

Příklady k procvičení:

32541 medu s čajem může
dobře zahnat 12345 muže

31236457 1234567 jen stěží
na jihu pod stromem leží

34567 812 zvěřince zašpiní
lehce
před zraky dětí však

254361 to těžký není
najít tady rozluštění
123456 jsou jednou částí
v hlavním městě naší vlasti

plazit se nechce
vedle je 12345678, ostré má
ostny

popíchá, věrte, vá, bude-li
zlostný

snad vám to hlavu nezláme...

Piňos

Heski česki

Zdá se mi, že kultura řeči v naše státě jaksi u

p
a
d

á. Možná to není jenom v Čechách, ale

nemusíme se snad ve všem opičit po zahraničí.

Nejsmutnější je, že správně mluvit nebo psát dnes neumějí ani žurnalisté, u kterých by to mělo být samozřejmostí. Každý ví, jaký vliv mají média jako tisk, rozhlas nebo televize. Jak potom můžeme po dětech chtít, aby mluvily hezky česky, když dennodenně slyší v televizi stovky nesmyslných tvarů slov, slovních spojení a bůhví čeho ještě. Možná by nebylo od věci se nad tím trochu zamyslet.

Do naší mluvy proniká hodně anglicismů. Takový jeden anglicismus bych Vám dnes chtěl představit.

Jak jistě víte, v angličtině se přídavná jména stupňují jinak než v jazyce českém. V angličtině se před přídavné jméno jednoduše napíše **more** v druhém stupni a **the most** ve stupni třetím. To odpovídá českému více a nejvíce. V češtině se však používají pro tento účel přípony **-ší (-ejší, ...)** pro druhý stupeň a předpony **nej- před tvar druhého stupně** pro stupeň třetí.

V praxi to vypadá takto.

Místo více světlý se píše **světlejší**, místo nejvíce malý se píše **nejmenší**.

Možná jste se poznali, nebo jste poznali někoho známého. Někteří si asi říkáte, že jsem se pomátl. Mně se ale zdá, že bychom se neměli vzdávat krásy našeho jazyka a přejímat primitivnosti z jazyků jiných, byť by to byl jazyk i tak světový jako angličtina.

Mějte se hezky a spíkejte hezki česki. □

Romír

Hele, kamaráde, mohl bys zvednout ten banán a dát mi ho do huby?

Jó, to je zdejší kuriozítka. Chodící listy. Dnes už jich tudy šlo několik.

Vánoce, vánoce...

aneb jaké letos byly

Možná, že teď otvíráte Šklíbu velice pomalu ztlustlými prstíky (jakožto památkou na vánoční cukroví) a vzdycháte, že je ten krásný čas už za námi. Ale věřte, že se najdou mezi studentem i tací rebelové, kteří jsou rádi, že vánoce už odvál čas ... třeba jako já. Odpusťte mi, že nesdílím váš názor, ale možná, že mě pochopíte, až si přečtete následující řádky.

„Vánoce“ - tak tenhle nápis se objevil někdy *koncem listopadu* v jedné výloze na Lannovce a mně zamrazilo. A pak - další připomínka - 16. prosince: zcela neprůchodný Prior, dav šilicích lidí, kteří skupují, na co přijdou. Pro změnu mi bylo pěkně horko. A pak až Štědrý den. Zase to odnesla tak překrásně rostlá jedlička. Ať mi nikdo neříká, že potřebuji v lese prořezávat takhle nádherné stromky. Větvičky do všech stran, zdravá, rovná. Představovala jsem si ji, jak vesele roste někde v lese, pobíhají okolo ní zajíci a možná je jí tam, malinké, zima... Tak tu rozhodně u nás doma nepocítí, protože máme přetopeno, až jí osychají zelené jehličky a padají na podlahu.

„Nemohli bychom mít příští rok větev?“, pronesla jsem.

„V žádném případě! Stromček k vánocům patří!“, strohá domácí odpověď. Ani jsem nečekala jinou.

„Tys koupila tři kapry?!“ Tři zbytečně prodané životy. Nikdy bychom je nejedli, ale že jsou ty vánoce...

„Na Štědrovečerní stůl kapr patří a měli už jen malý!“ Tři páry smutných rybích očí.

„Já bych si dala radši sejra.“

„Ani náhodou, Štědrý večer - jediné kapr!“ A to řekl kdo?

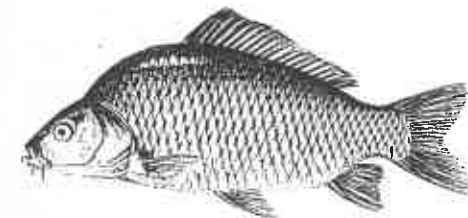
„Ten stromček musí být ustrojený, (RYCHLE!), to cukroví musí být dodělané, (HONEM!), ty větvičky musí být připravené, ten salát tam přece musí být, přece se to tak vždycky dělá, ty dárky tam musíš dát zabalené, jak to, že bys to zrušila? Vždyť je to přece TRADICE! Radši dej na stůl to prostírání, dělej něco, NEBO TO NESTIHNEM!“

Ano, nestíháme. Večeříme v deset hodin večer, dárky balíme do jedenácti a pak je do dvanácti rozbalujeme. Hned potom letíme na Půlnoční (protože je to zvyk) a pak znavení padáme vysílením. Ale proč? Co to vlastně „musíme“ stihnout? Nevím, proč bych měla být otrokem tradic a zvyků, které vymyslel někdo jiný a které měly opodstatnění v dané době, ale nemají ho už dnes, protože kdo z nás třeba dnes potřebuje chodit koledovat? Pečení vánoček, smažení kaprů, krájení jablíček, vázání větývek... Nevybíráme si jenom to lepší a příjemnější z vánočních a předvánočních zvyků? Neboť kdo z nás třeba drží adventní púst?

Ne, nechci zrušit vánoce, chci jim jen dát SMYSL. Nechci z nich dělat závod s časem. Nechci z nich dělat povinnost. Ať člověk věří v co chce, myslím, že by se měl o vánocích zastavit, přemýšlet o sobě, o svém životě, o světě, o dobru a zlu. Ale na to mu teď právě nezbyvá čas.

Neslavím vánoce. Nehoním se. Ale jednou je slavit budu. Nebudu mít rybu, ani cukroví, ani třípytivé ozdoby a jmelí, třeba ani stromček, ale budou to ty nejkrásnější vánoce - vánoce pokoje a ticha. Takové je přejí i vám.

P.S.: Neslavím ani Silvestra. Nemám ráda alkohol, zraňující hluk petard, řev opilců a přihlouplé večírky. Strávila jsem letos svátek ticha. V horách. Byla mi zima (strašná), ale stálo to za to. □

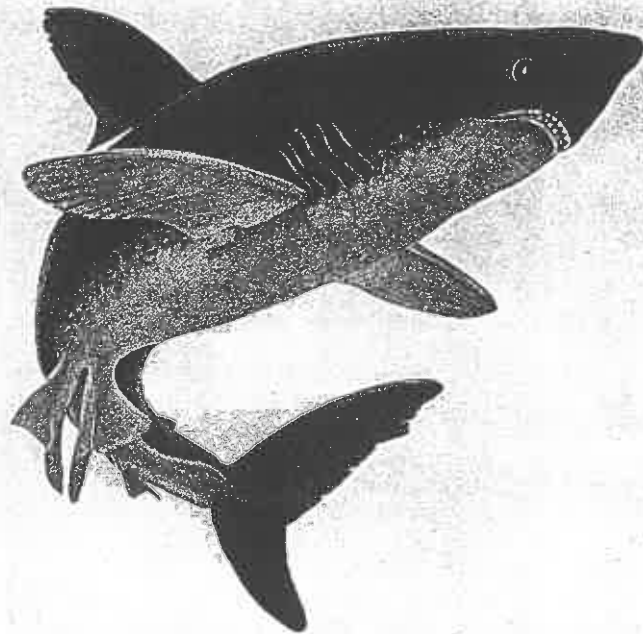
Budoucnost patří žralokům

Tak jako byl velšik jednou někým nazván, že je to pes budoucnosti, protože je malý a není na něm vidět špína, pak právě možná začíná éra žraloků jako ryb, pardon, paryb budoucnosti. Ichtyology to možná potěší, ale až se dozví důvod oslav, zase rychle změní názor.

Totíž - začnu jedním vánočním příběhem. Skutečným. Rodina. Teplo domácího krbu, teda ústředního topení. Šumava. Sídliště Šumava. Štědrovečerní hostina. Smažený kapr. Babička. Situace je nanejvýš jasná. Kost v krku. Pohotovost. Píše se rok 1988. O rok později. Idylka. Štědrý večer. Puštěná česká televize. Hudba. Smažený kapr. Bratr. Kost. Silné úderky do zad, kašláni, kost je venku. Píše se rok 1989, další veselý a zajímavý rok. Rok 1990. Štědrovečerní hostina. Dědeček. Kapr. Už to máme. Kost. Pohotovost. Rok 1991, záře stromečku, kapr, kost. Tentokrát maminka. Pohotovost? Málem. Po hodinovém přecházení po pokoji maminka nakonec kost polkla. Další rok, vánoce, rodina u Štědrovečerní tabule. Dokonalá pitva. Večeře trvala sice o dvě hodiny déle, ale nemusela se volat pohotovost. Rok 1993. Štědrý den. Večeře. S kaprem, už zase. Bez ryby by to nebylo ono. Bolestné pohledy. Tatínek. Pohotovost. A dost! Dóóóó! Rok 1995. Štědrý večer. Upravená tabule. Ale cosi se změnilo. Místo kapra je elegantně podstrčený žralok. Konečně nastala pravá vánoční pohoda. Všichni se cpou a nemusejí se bát, že by potkali něco tak zastaralého a zbytečného jako je kost. A má to ještě několik výhod. Žralok vypadá hrozivě, a proto ani nejhodnější dítě nenapadne pustit ho zpátky do vody (ostatně házejte do vody už předem nakrájené plátky v igelitu). Navíc je nebezpečný a napadá plavce v moři, takže je vlastně dobře, když se chytí. Možná, že do roku 2000 zaplní naše štědrovečerní tabule. No, snad radši ne. Tak zatím - vyndejte opatrně tahem kost z krku a dobrou chuť.

A nebo víte co? Udělejte si radši smažený sýr. □

-kc-

DARWIN PONĚKUD JINAK

(Darwin Neděle 12.1. 1997 22.00 Čt 2)

Existuje filmový (televizní) žánr označovaný jako dokumentární portrét nebo medailón. Pořady tohoto typu bývají o osobách různých: známých nebo naopak úplně neznámých, významných či méně důležitých, živých nebo již mrtvých. Dříve často platilo, že čím byla portetovaná osoba známější, snad i významnější (zejména ideologicky), tím byl její celkový obraz schematictější a nudnější. Autoři se většinou soustředili na fakta všeobecně známá. Informace, které byly - rozporné, byly eliminovány. Autorita je prostě autorita a na tu se doporučuje nesať. Občas to vyvolávalo dojem, že její důležitost roste s počtem pořadů o ní natočených. (Zoologa pravděpodobně napadne, že takový jev není v živočišné říši, ani zdaleka, exkluzivní pouze pro člověka.)

Existuje jistá rivalita mezi lidmi dělajícími vědu a lidmi věnujícími se umění. V moderní historii již tento spor naštěstí není existenčně tolik vyhraněn. Žijeme přece na konci dvacátého století a v demokratických společnostech se téměř všichni honosí svou tolerancí (alespoň verbálně). Přesto, to co se dá nazvat kulantně prezíravostí, lze někdy cítit v projevech obou táborů vůči sobě. Stačí si jen vzpomenout, kolikrát v literatuře nebo ve filmu figuroval vědátor (samozřejmě důkladně zkarikován) snažící se zlikvidovat vše živé. Byl-li autor ve smířlivé náladě, tak se alespoň objevila postava rádně potrhleho broučkaře či motýlkáře, která svou neohrabaností vše jen komplikovala. Ovšem část druhého tábora také nezůstává nic dlužna. Dostane-li se do styku s avantgardním uměním typu hudebního minimalismu, Mondrianových čtverců, experimentální poezie či výtvarného konceptualismu, kde i protržený papír může mít význam v pravdě zásadní, pomyslí si něco podobného tomu, co si myslí ti druzí o entomologovi se sítkou. Tak se oba tábory drží svého kopyta, hlídají vlastní výsostná území a s nelibostí sledují jakékoliv vměšování. Pak ještě existuje třetí část populace, početně daleko nejsilnější, které jsou silně podezřelé tábory oba.

Nyní konečně k Darwinovi, a to k Darwinovi podle Greenwaye. V biologii asi nebude existovat mnoho osob s významem pro moderní vědu tak velkým, jako byl Darwin. Pro některé biology s podobným, jaký měl pro obrozence základní kámen Národního divadla. Mohou považovat za svatokrádež, že si s tímto kamenem pohrává člověk nemající profesně s biologií nic společného. A to především za způsob, jakým si s ním hraje. Dokument je složen z 18 obrazů, které charakterizují, jak Darwina, tak i sociální, kulturní, politické, vědecké klima Anglie devatenáctého století. Všechny obrazy jsou situovány do Darwinovy rozlehlé pracovny. V ní, v hluboké perspektivě před divákem defilují vizuální obrazy ukazující Darwina, jeho život a tehdejší dobu. Ačkoliv v jednotlivých obrazech jsou herci oděni do dobových kostýmů, v obrazech se nic podstatného neodehrává. Obrazy pouze ilustrují mluvený text. V rychlém sledu se střídají plavba na lodi Beagle, Darwinova svatba, sociální nepokoje Anglie. Nechybějí ani záběry z putyky či veřejného domu. Zmíněny jsou snad všechny nemoce, které Darwina sužovaly, a ženy, jež o něj během života pečovaly. Posledním obrazem je jeho pohřeb. Malá odbočka. Odborný, vědecký jazyk se postupně stává kodifikovanějším a pro laiky takřka nepřístupným. Odborník, aby se světem vědy dokázal komunikovat, aby se v něm dokázal orientovat a pracovat, musí přijmout, i podvědomě, určitá pravidla. Pravidla, která jeho komunikaci na jedné straně usnadní, ale na straně druhé jej i v něčem omezí. Často tímto způsobem komunikuje i s laickým okolím, jež na to není zvyklé. Mimochodem, i to je vědním tématem k parodování. Kdyby pořad byl pod vedením odborníka - biologa, dalo by se očekávat, že fakta budou přehledně seřazena, roztríděna podle důležitosti a celkový obraz bude pečlivě oprostěn od čehokoliv, co by mohlo narušit hlavní informativní stránku.

Greenway má výhodu, že podobným formujícím procesem neprošel. I díky tomu vidí Darwina jinak. Nepoužívá jazyk, který je blízký lidem s exaktním vzděláním. Nevěnuje mnoho prostoru zásadním reáliím a informacím z biologova života. (Není jich potřeba, poněvadž se dají snadno získat odjinud.) Naopak, nechává hrát drobné detaily charakterizující Darwina, jimž by málokdo přisuzoval větší význam. To, co stojí především za povšimnutí, je výsledný tvar vtištěný pořadu. Greenway jednoduše zboursal zažitou a poměrně rigidní formu filmového dokumentu. Je si vědom možnosti, jaké zpřístupňuje vizuální médium, a proto se nesnaží poskytovat pouze informace. Každý obraz měl pečlivě promyšlenou výtvarnou kompozici a jednotlivé záběry připomínaly „oživlé“ renesanční a barokní malby. Ochuzen nebyl ani sluch. Obrazy doprovázela bohatá zvuková kulisa. Tím vším vytvořil mnohem komplexnější dojem útočící na téměř všechny smysly.

V sedmáctém obraze divák zjistí, co Greenwaye zřejmě nejvíce na Darwinovi zaujalo. Bylo to narušení (slovy současnými) tehdejšího paradigmatu, o Bohu, o světě, o člověku samém a o jeho místě i funkci v přírodě. Vedle tehdejšího, v podstatě jediného možného názoru na stvoření člověka i světa a jeho fungování díky božskému záměru, nabízí možnost jinou. Tu, která říká, že jsme na světě sami. Bez Boha. Máme pouze vlastní zodpovědnost, která tíží, ale také máme něco, co Greenwaye fascinuje nejvíce, a to svobodu. Což v konzervativním prostředí viktoriánské Anglie určitě nebylo nic snadného. (Pěkně to dokresluje historka o kapitánu lodi Beagle. Ten zešlel, když si uvědomil, že Darwinovi pomáhá porušit postulat z nejdůležitějších.)

V podstatě nejde o nic jiného, než o další variaci na odvěký mýtus hrdiny, který se staví autoritě, narušuje tak z velké části zkonstatělou strukturu a posunuje možnosti poznání a chápání světa o kousek dál. Tím se Darwin pro Greenwaye stává osobností, která je tak blízká veličinám jeho oboru. (V podstatě není ani moc důležité, zda tak činili vědomě či ne.) Takovou osobností byl i slavný „zrzek“, jenž si uvědomil magickou sílu a možnosti světla, což je vidět hlavně na jeho obrazech slunečnic. Podařilo se mu tím pozměnit pohled na tehdejší výtvarné umění. Od něj a od impresionismu je možno datovat epochu moderního umění. Dalším může být i V. Nabokov (byl i velice slušným lepidopterologem), který přispěl k jinému pohledu na román, literaturu a umění. Vydání románu „Lolita“, po němž byl nařčen z pedofilie, bývá označováno jako začátek postmoderní éry v umění.

Postmoderní umění je charakteristické používáním postupů typických pro určité směry či umělecké styly. Greenway by se označení postmoderní asi nebránil. I on vlastní tvorbou připomíná pejska s kočičkou, když pekli dort. V tomto dílku sáhl sem, poté jinde a připravil něco, co požitelné je (alespoň pro někoho). Je docela pravděpodobné, že někdo z toho bude mít pocity stejné, jaké zažívalo psisko po sežráním dortu. Tak už to ale chodí, každému se zavděčit nejde.

Využití takového dokumentu se nabízí zejména ve výuce. Má to jeden háček. Greenway ve svých filmech často narušuje nejrůznější tabu a konvence. Na lidské tělo nahlíží především jako na estetický objekt a jako na symbol. Proto se to i v portrétu Darwina jen hemží nahotinami obého pohlaví. Poněvadž i zde jsou záběry na takový typ pořadu silně netradiční (koupaný Darwin, Darwin zvracející ve vrcholném stadiu nemoci), je pravděpodobné, že použití tohoto obrazu Darwina jako pomůcky na školách nižšího stupně je minimální. □

P. Greenway (narozen roku 1942) vystudoval malířství a nějakou dobu se živil jako výtvarník. Poté se věnoval dokumentární tvorbě. Od roku 1980 točí i hrané filmy. V roce 1992 byl hostem Letní filmové školy v Uherském Hradišti.

Filmy uvedené u nás: **Topení po číslech** (1989), **Prosperovy knihy** (1991), **Dítě z Maconu** (1993), **Darwin** (?)

R.Š

Filmový klub

Mrtvý muž (Dead man) - 13. února 1997 19⁰⁰ hod., USA, 1995, 134 min., čb., angl./české titulky

Sc. a režie: Milcho Mančevski; hudba: Neil Young; Hrají: Johnny Depp, Iggy Pop, Gary Farmer, Lance Henriksen

Dnes již uznávaný americký nezávislý všeušěl Jimi Jarmusch je na plátně našeho filmového klubu jako doma. Široké publikum se mělo možnost seznámit s jeho tvorbou prostřednictvím povídkového filmu o taxikářích „Noc na Zemi“, v němž se představila i tehdy zdaleka ne tak slavná Winona Ryderová nebo pozdější Syn Růžového Pantera - Roberto Benigni. Filmová labužnická ovšem už v té době věděli, že „Noc na Zemi“ je jako nejkomerčnější projekt kariéry už jenom třešničkou na dortu dosavadní Jarmuschovy tvorby, zahrnující kultovní roadmovie „Podivnější než ráj“ („Stranger than Paradise“, 1984), bizarní vězeňské drama „Mimó zákon“ („Down by Law“, 1986) nebo další příběh o cestě bez cíle „Tajemný vlak“ („Mystery Train“, 1989). „Mrtvý muž“ líčí putování osamělého a zraněného trapera Williama Blakea (což je jméno slavného zemědělského básníka - odtud název filmu) ke smrti skrze pustiny dalekého západu. Putování, na němž umírajícího, jehož postavu opatřil skvělý Johnny Depp věčně užaslýma, nekonečně smutnými očima, provází záhadná i komická postava Indiána jménem Nikko. Putování, při němž se podivné a nejasné události mísí s neméně podivnými a nejasnými figurami westmanů, mezi jejichž představiteli můžete poznat rockového zpěváka Iggy Popa, někdejší hvězdu klasických westernů Roberta Mitchuma i démonického Michaela Wincotta ze Scottova filmu „1492: Dobytí ráje“. Žánr westernu je tu podle Jarmuschova vlastního doznání jenom startovní čarou, jenom tradiční filmovou krajinou, v níž se odehrává černobílý, snový příběh. Černobílý materiál použil Jarmusch ve své kariéře už po třetí, tentokrát podle vlastních slov především proto, že se „Mrtvý muž“ odehrává v 19. století a absence barevných informací, která i známou krajinu dokáže naplnit tajemstvím, umožňuje zachovat si také jistou historickou distanci. A konečnou - ta písková, prašná barevná paleta westernu, definovaná před lety dílem Sergia Leoneho, už byla použita příliš často... □

Kamenný most - 27. února 1997, 20⁰⁰ hod., ČR, 1996, barevný, 100 min., česká verze
Scénář a režie: Tomáš Vorel; Hrají: Tomáš Hanák, Jan Slovák, R. Sittová, M. Dvorská aj.

Třetí celovečerní film mladého pražského režiséra, známého ze spolupráce s avantgardními divadelními soubory („Pražská pětka“, „Kouř“, „Ing.“). Ve svém novém filmu zachycuje atmosféru romantiky, mystiky a černého humoru zpodobněním života kolem mostu. Ve filmu se kromě herců divadla Sklep představí i V. Havel v jedné z menších rolí. □

Před deštěm (Po dežu, Before the rain) - 13. března 1997, 20⁰⁰ hod.,
 V. Británie - Francie - Makedonie, 1994, bar., 113 min., české titulky

Debutující celovečerní film mladého makedonského režiséra Milcho Manchevského (*18.10.1959 ve Skopje). Po absolutoriu filmového kurzu na Southern Illinois University pracoval jako režisér reklam, dokumentů a hudebních klipů. Jeho krátké filmy získaly několik ocenění na festivalech v Bělehradě a ve Splitu a videoklip Tennessee pro skupinu Arrested Development získal v r. 1992 cenu MTV a Billboard Award za nejlepší rapový klip. Jeho první celovečerní film „Před deštěm“ se odehrává v Makedonii. V zemi zatím nekrvácející, ale už sotva dýchající napětím mezi srbským a albánským etnikem. V první části filmu nazvané „Slova“, ukrývá mladý novic v pravoslavném klášteře albánské děvče, pronásledované srbskými ozbrojenci. Druhá část, „Tváře“, se odehrává v jen zdánlivě vzdáleném Londýně, kam balkánská tragédie zasahuje prostřednictvím fotografií a vztahu pracovnice fotografické agentury se srbským fotografem. Třetí část, „Obrázky“, nás vrací spolu s fotografem na Makedonské území, a stáváme se spolu s ním bezmocným svědkem začátku lovu na albánské děvče. Teče krev, dívka uniká směrem ke klášteru, časový kruh se uzavírá a začíná pršet... □

Miřo

Po stopách sekt

Domluvil jsem se se Sarah, že napíšu část povídání o Mormonech do jejího seriálu. Asi je znáte, i po Budějovicích jich chodí nemálo, většinou mladých amerických mužů. Oficiální název této organizace zní Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů (**The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints**). Je to při zběžném pohledu normální křesťanská církev, čerpající své učení ze Starého a Nového zákona, ovšem navíc též z Knihy Mormon a ze směrnic svých apoštolů.

Původ Knihy Mormon. Kniha vypadá jako velká část Starého zákona, popisuje osudy starověkých národů, jejich králů a proroků, jejich rozmlouvání s Bohem, války a cesty, též kapitoly podobné novozákonním evangeliím.

V osmnáctém století před Kristem, po zmatení jazyků při stavbě babylónské věže, se skupina lidí vystěhovala ze Středního východu do Ameriky. Vedeni Nefim, dojeli lidé v několika člunech podobajících se ponorkám z Asie do Ameriky za 344 dní. Tam dali vznik mnoha národům, americkým Indiánům, nejprve dosáhnuvše mocných civilizací, stavějících chrámy a města a pišících písmem podobným egyptským hieroglyfům, později však degenerovali v kočovníky, lovce a sběrače.

Druhá vlna vystěhovalců opustila Jeruzalém asi 600 let před Kristem, vedena Lehim, a nalezla pozůstatky dřívější civilizace, kterou se snažila opět pozvednout. Později dosáhla břehů Ameriky ještě třetí skupina, vedená Mulekem, a zabrala velkou část území. Historikové těchto starověkých civilizací sepsali dějiny svých národů na kovových deskách. Ve třetí knize Nefi je zpráva, že Kristus se zjevil lidu v Americe po svém zmrtvýchstání a založil tam svou církev s apoštoly a proroky jako předtím v Jeruzalémě. Nejvýznamějším prorokem a dějepisem byl muž jménem Mormon, podle nějž se jmenuje celý soubor knih, historie pak končí knihou sepsanou Mormonovým synem Moronim. Ten desky zapečetil a uschoval pro budoucnost.

Založení církve. Za noci 21. září 1823 se Moroni, tehdy již vzkříšená svatá bytost, zjevil mladému (18 let) Američanovi jménem **Joseph Smith** a sdělil mu boží vůli - totiž aby vyzvedl a přeložil do angličtiny desky uschované v podzemí blízko vsi Manchester v hrabství Ontario ve státě newyorském, a by znovuzaložil Kristovu církev. Joseph Smith směl desky ukázat jedenácti svým přátelům a jim se též dostalo zjevení od Boha. Některým pak se dostalo v roce 1830 posvěcení, aby se stali apoštoly či knězi obnovené církve. Misionářským úsilím jak v Americe, tak v Anglii bylo získáno mnoho členů. Od počátku však byla církev pronásledována lidmi nejrůznějšího smýšlení. Josef Smith a jeho bratr Hyrum byli v roce 1844 *křivě* obžalováni a zatímco očekávali soud ve vězení ve státě Illinois, vnikli do cely výtržníci s pomalovanými obličejí a oba zastřelili.

Apoštolové a kněží církve však pokračovali v započaté práci. Před pronásledováním v Unii se stěhovali na Západ brzo za prvními osadníky. Z New Yorku do Ohia, z Ohia do Missouri, z Missouri do Illinois a nakonec z Illinois do Utahu. Zakládali mormonské osady, kde udržovali podivné až nezákonné zvyky, které předepisovali kněží podle svých vidění a proroktví. Velká komunita se usídlila například u Salt Lake City. Před dalším pronásledováním, které jednotlivé státy proti mormonům iniciovaly, se skrývali v pohraničí. Správně předpokládali, že na trojmezí či čtyřmezí se těžko stane, aby všechny sousední státy najednou na ně poslaly policejní oddíl.

Dnešní misijní činnost. Dnes mají mormoni své misijní stanice téměř po celém světě. Mnohde ani povolení, ani pronásledování, chodí ode dveří ke dveřím a agituji, pořádají své bohoslužby a jiné aktivity. Narozdíl od jehovistů, kteří mají od svých nadřízených přikázáno chodit od domu k domu a získávat členy do Strážné věže, ačkoli na to mnohdy nemají předpoklady (znám jednu ukecanou babičku od nich, za celý život při své ohromné aktivitě získala jednu dušičku), mormoni bývají k tomuto typu misijní práce vybírání a školení. A tak dva američtí chlápci, kteří jednoho dne zazvoní u vašich

dveří, budou pravděpodobně umět překvapivě dobře česky, ač tu jsou teprve pár měsíců, mají dokonale pročteny všechny tři knihy (SZ, NZ a KM) a umějí o svém učení dobře hovořit. Také jsou slušně oblečení a chovají se velmi příjemně.

Pokud získají přístup do domácnosti, poptávají se nejprve na váš obecný světový názor. Začnou pomalu a nenásilně hovořit o laskavém a milujícím nebeském otci a o spasiteli, a jen tak navíc o knize Mormon a Josephu Smithovi. Kdo se nechá nachytat, může si KM koupit, nebo mu ji půjčí s tím, aby si přečetl některé označené kapitoly, taktéž věnují novému žákovi informační letáčky. Domluví si příští schůzku, pomodlí se, řeknou vám, že u vás zvláště silně pociťovali přítomnost Ducha Svatého a rozloučí se.

Vyučovacích lekcí je několik, při hladkém průběhu šest. Nejprve hovoří obecně o plánu nebeského otce a o spasení, teprve když mají tušení, že s nimi sympatizujete, začnou hovořit o své církvi jako o jediné správné ze všech současně existujících. Ostatní církve jsou odpadlíci, nebo alespoň nedokonalé lidské pokusy o spasení, které vám doopravdy zaručí jen Církev Ježíše Krista svatých posledních dnů. Misionáři vás pozvou na bohoslužbu církve a nabídnou křest. Pokaždé předepíší kapitoly v Bibli a KM k samostudiu. Při návštěvách též čtou a žádají čtení z těchto knih a pak hovoří o specifikách své církve.

Specifické učení. Mormoni učí, že lidé jako duchovní bytosti existovali již před svým narozením a žili u Nebeského Otce. To, že žijí smrtelný život na Zemi, je příležitostí stát se takovým, jako je On, k jehož obrazu jsme byli stvořeni. Otec je mimo jiné i hmota, a tak lidé musí prodělat etapu v hmotném těle, aby pak mohli přijmout tělo oslavené a nesmrtelné. Po smrti je duch vzat do duchovního světa, kde čeká na vzkříšení a na Poslední soud. V duchovním světě je též evangelium učeno těm, kteří na Zemi zemřeli bez možnosti přijmout Ježíše Krista. Po vzkříšení budou lidé obdařeni dokonalým a nesmrtelným tělem a budou přebývat ve stavu blaženosti a slávy, jejíž stupeň závisí na skutcích předchozího života. My hříšníci budeme žít v menší slávě a blaženosti, ale nebojte se, do pekla se nedostaneme.

Rodiny mohou být spolu zpečetěny na věčnost, se svým partnerem se shledáte i po smrti. Přivádění dětí na svět je posvátná schopnost, podobná tvořivé síle Stvořitele. Proto je třeba, abychom se zdržovali jakýchkoli pohlavních styků mimo manželský svazek (není řečeno, že musíme být věrní jedinému člověku). I pouhé nečisté myšlenky vadí, musíme být střídmi a slušní v činech, řeči i oblékání.

Bůh zjevil Josephu Smithovi zdravotní zákon, známý pod jménem Slovo moudrosti. Neměli bychom pít alkohol, tabák, kávy, čaje a narkotik. Pak se budeme těšit lepšímu zdraví těla i ducha, nalezneme velké poklady moudrosti, síly a božské ochrany. Mormoni vůbec žijí zdravě, jedí střídme, i když nejsou úplnými vegetariány.

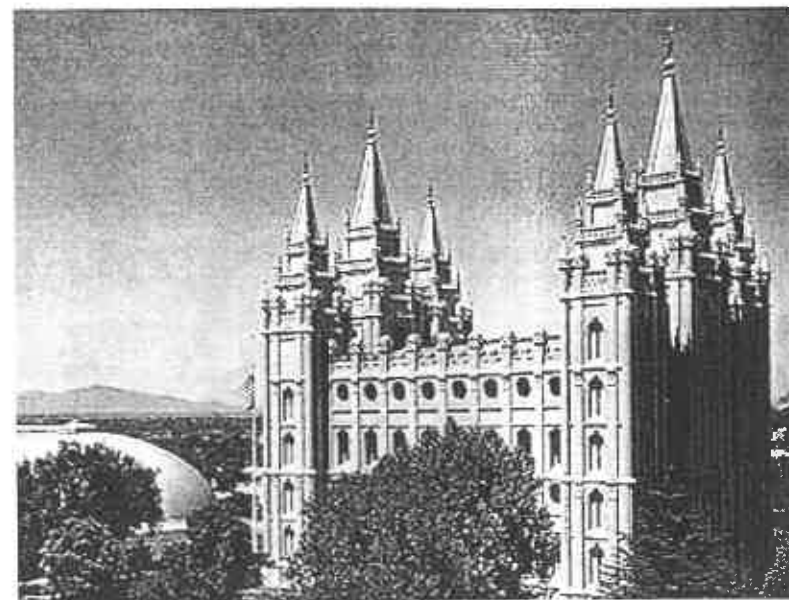
Preliminary membership data estimated to 1 January 1997

Křest u mormonů musí být proveden úplným ponořením do řeky, neboť i Kristus byl pokřtěn Janem Křtitelem v řece Jordánu. Hromadné křtění v bazénu na stadionech, jak to praktikují jehovisté, je opovržehodné. Po vynoření předávají určením členové novému kolegovi dar Ducha svatého vkládáním rukou na hlavu.

A co po křtu? Noví členové se účastní všech bohoslužeb, jejichž důležitou částí je přijímání Svátostí (chléb a víno). V církvi není placené duchovenstvo, všechny úkoly a funkce vykonávají alespoň přechodně povolání členové. Mormoni mají různé zdroje

příjmů. Jeho součástí je ale i placení desátků. Od členů je požadováno šířit evangelium, ale stačí být příkladem svým přátelům a příbuzným, širší misijní činnost je přenechána schopným. Lidé, kteří neslyšeli evangelium během pozemského života, budou o něm učeni v duchovním světě, ale posvátné obřady spasení musí za ně vykonat lidé zde na Zemi. K tomuto účelu mormoni vyhledávají rodopisné záznamy o nepokřtěných lidech a podobně.

Vyučování evangelia a mormonských zvyklostí nekončí pokřtěním, navazují lekce ezoterického učení, které je nepřístupné osobám zatím nezmanipulovaným; neboť by je nejspíše nebyli ochotni přijmout. Z neinformovanosti plynou fantastické bajky o mormonech, zejména o mnohoženství a speciálním spodním prádle. Mnohé jest asi pravdou, ale mnohým pomlouvám věřit nemusíme: o vzývání Satana, ukřižování dětí a kanibalismu, o orgiích v jejich chrámech, odposlouchávání všech telefonů, organizování milic a strkání psychotropních látek do zubní pasty. Ano, to vše se o nich v Americe povídá.

Spojení na mormony. V Českých Budějovicích se konají církevní shromáždění každou neděli v 9.30 v domu kultury Metropol. Můžete zavolat americkým misionářům do 9.30 a po 22.00 na čísla 60494 nebo 52040. Nemusíte u nich hledat jen náboženské učení, američané u nás učí i angličtinu. Mormoni mají i své webové stránky, například www.i-d.com/creamofthecrop/latter.htm. Naopak o zkušenostech bývalých příslušníků církve, kteří ji opustili, se můžete dočíst na [caladan.chatanooga.net/~erickett/...](http://caladan.chatanooga.net/~erickett/)

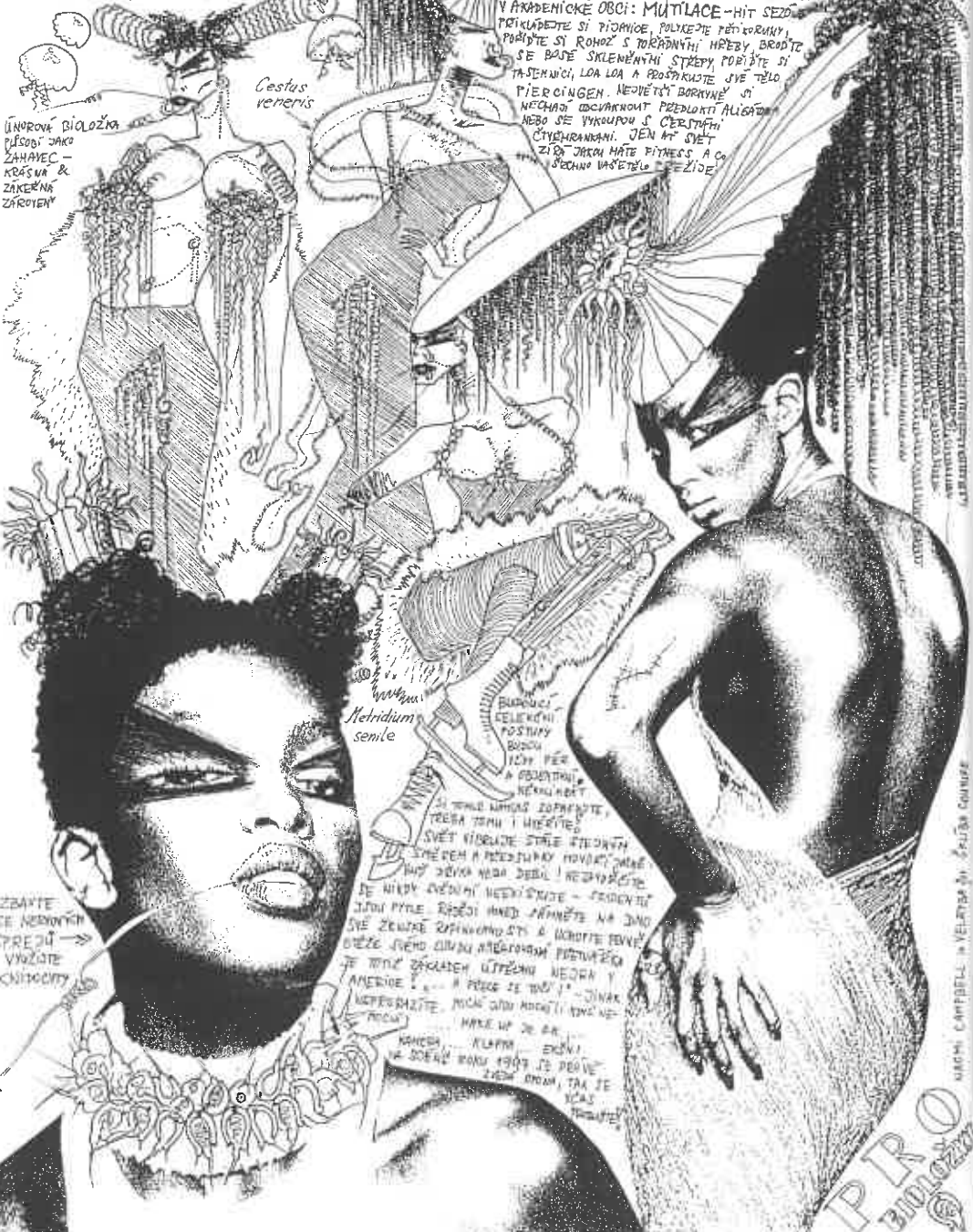
Přes internet se dozvíte o univerzitách, vzdělávacích a podnikatelských aktivitách mormonů. Mormoni vydávají spoustu knih a mají svá knihkupectví, ale mnohé materiály jsou i na webu. Můžete si například nahrát software, který kontroluje Netscape nebo jiné webové prohlížeče a nedovolí zobrazovat stránky s erotickou tematikou. Můžete mormonům propadnout nebo se jim smát, ale nemůžete je vymazat ze světa. Jsou leckde a je jich moc. I v Čechách. □

Olda Nedvěď

VOGUE for SELECTION GIRL:

ŠKLÍBA COUTURE SE TENTOKRÁT PONOŘILA DO ŘÍČE TAJENNÝCH ZÁHAVŮ, ABY NASTÍNILA FILOZOFII NÁSLEDUJÍCÍ LEDOVÉ PLESOVÉ SEŠNY PLNÉ NÁVRATU K RYZÍMU ŽENSTVÍ A SEXU OVŠEM NA POZADÍ ZHOUBNĚ SAMIČÍ STYLY VŽDY PŘIPRAVENÉ KRÁČET PŘEZ HRNOLY.

PRIJMĚTE VLASTNOSTI MOUŽEVNATĚHO ŽENARA, KTERÝ VZDORUJE RANĚM SELEKCE POKROKOU REGENERACÍ UKOUSANÝM CHAPAPEL NOVÝ ROK PLNÝ SELEKČNÍMI TLAKŮ NA VŠECH FRONTÁCH SE VAM UŽ Z DĚKŮ SADISTICKY ŘEČTÁ. POČERÝ PAVKINSOVI B: SOKRÁTE, ŽE GENY, JEŽ VOZÍTE, STOJÍ ZA ČLENSTVÍ V AKADEMICKÉ OBOCI: MUTILACE - HIT SEŽE. POKLADĚTE SI PÍRAMIDE, POLKĚTE PĚTICORUNY, POKLÍDETE SI ROHOZ S TORÁDNÍMI HŘEBY BRADY SE BUDĚ SKLENĚNÝMI STŘEPY PORÍBTE SI TAJEMNÍ LOA LOA A PROSKRÍVTE SVĚ TĚLO PIER CINGEN. NEUVĚŘTĚ BORKVINE SI NECHAJÍ ODVÁKNOUT PŘEDLOKTÍ ALIGADŮ NEBO SE VYKOUPOU S ČERSTVÝMI ČTYRHRANNÍMI. JEN AT SVĚT ZÍD JAKO HATE FITNESS A CO SECHNĚ VÁŠETĚLÉ - BEZIDE!

PRÁTELSKÉ RADY PRO PŘÍSPĚVATELE ANEB CO A JAK PSÁT A KAM TO DÁT..., A TAKTĚŽ INFORMACE O REDAKCI

☞ Jako první věc by bylo nanejvýše vhodné říci, respektive napsat, o čem má Šklíba zájem. Samozřejmě Vás nechceme nějak omezovat ve volbě témat, ale pro zájemce o příspěvkovou činnost, kteří nevědí „co by asi tak mohli psát“, se pokusíme nastínit několik stěžejních tematických okruhů. Je však jasné, že fantazii se meze nekladou a tento výčet bude pouze informativní.

Základní okruhy, které se ve Šklíbě vyskytují, jsou následující:
Škola (reflexe aktuálního dění, informace, přednášky, počítače, přehled akcí...)

- Věda (krátké zprávy, volně převyprávěná vědecká pojednání z časopisů)
- Cestování (zážitky, zkušenosti)
- Vlastní tvorba (hlavolamy, povídky, pohádky, poezie, eseje, ...)
- Kultura (recenze, o společnosti, kulturní programy)

☞ Nezbytné a značně důležité jsou samozřejmě vlastnoručně kreslené obrázky, s jejichž zajištěním máme trochu potíže. Jste-li sebevědomí a kreslíte-li rádi, neváhejte a ozvěte se nám.

☞ ... Tak co, vybrali jste si či máte ještě nějaké jiné nápady, jak by mohl časopis vypadat. Pokud ano, napište nám je a pokud budou zajímavé, je velká pravděpodobnost, že se ve Šklíbě objeví, protože Šklíba by měla být především Vaším časopisem.

☞ Neustále Vás upomínáme, co byste nám měli napsat, avšak stále jsme Vám ještě neoznámili, jakou podobu by měl daný příspěvek nebo nápad mít. Rádi bychom dostávali příspěvky na disketě (podepsané a nezapomeňte se o ni přihlásit) nebo přes E-mail na Skliba@bio.bf.jcu.cz psané ve Wordu či v T602. Pro ty konzervativnější je 24 hodin denně k dispozici Šklíbabedna ve vestibulu BF (u nástěnek). O Šklíbě se také můžete dočíst na Internetu: <http://julie.pf.jcu.cz/~romir/skliba/>

☞ Nezapomeňte, že obrázky jsou použitelné jen v překopírovatelné podobě a případně ručně psaný text musí být čitelný a mít hlavu a patu. Své příspěvky, prosím, v každém případě podepisujte. Chcete-li být podepsáni pseudonymem, tak také nějaký uveďte (ale zároveň s ním i své jméno!).

☞ Pokud chtějí autoři vidět podobu svého příspěvku těsně před vytisknutím po závěrečných pravopisných a stylistických úpravách, nechtě zkontaktují v týdnu po uzavěrci některého člena redakce. Upozorňujeme, že zveřejněné příspěvky se nemusí vždy shodovat s názory redakce.

☞ A ještě několik slov o redakci: šéfredaktor - Zdeněk Klouda, technický redaktor - Josef Kubín, editace - Dana Vašková, Zdeněk Kozlíček, distribuce - Lukáš Šmahel; pravidelné rubriky: Studentská komora AS, Lukáš Šmahel, Martina Petřů, Jirka Dušek (škola), Standa Mihulka, Aleš Bezděk, Dana Vašková, Jitka Sulitková (věda), Jaromír Kysilka, Jan Horník, Zdeněk Kozlíček (vlastní tvorba), Milán Ulej, Lenka Barčiová (kultura), Roman Drábek (obrázkové vtipy, „móda“)

Uzávěrka desátého čísla je 17. března 1997!!

Těšíme se na spolupráci
redakce

